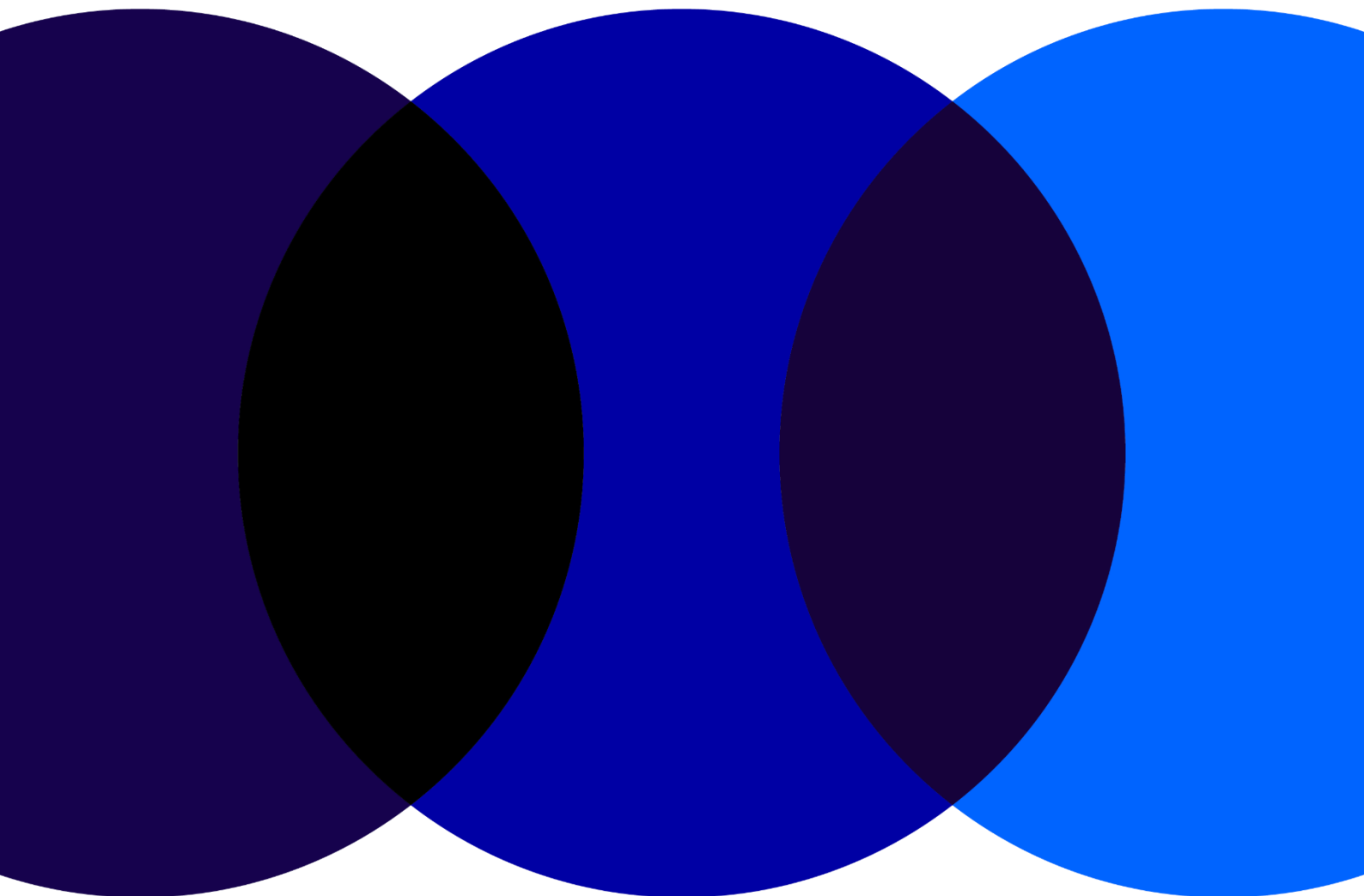

Effektevaluering av RFF Oslo

Systemet for forskningsfinansiering

Kunnskap for et bedre samfunn

I Oxford Research utvikler vi kunnskap for et bedre samfunn ved å kombinere kompetansen vår innen forskning, strategi og kommunikasjon.

Vi gjennomfører undersøkelser, analyser og evalueringer på tvers av fagområder og på en rekke tematiske felt, inkludert nærings- og regionalutvikling, velferdsområdet, arbeidsmarkeds- og utdanningsområdet samt innen forsknings- og innovasjonssystemer.

Vi legger til rette for implementerings- og endringsprosesser basert på utfallet av utredningene og analysene våre.

Oxford Research AS ble etablert i Norge i 2004, og inngår i en rekke Oxford Research-selskaper. Selskapene har felles visjon og samarbeider der det gir merverdi for våre oppdragsgivere.

Vi er miljøfyrtårnsertifisert

Miljøfyrtårn er et anerkjent og effektivt verktøy for sertifisering og miljøledelse, og Norges mest brukte sertifikat for virksomheter som vil dokumentere sin miljøinnsats og vise samfunnsansvar. Som Miljøfyrtårn bidrar vi også til å oppnå flere av FNs bærekraftsmål.

Oxford Research AS

Østre Strandgate 12

4610 Kristiansand

Norge

(+47) 40 00 57 93

post@oxford.no www.oxford.no

Oppdragsgiver

Oslo kommune v/Byrådsavdeling for kultur og næring

Prosjektperiode

Nov 2024 – august 2025

Prosjektteam

Sjefsanalytiker Ph.d. Elisabet Sørfjorddal Hauge

Sjefsanalytiker Bjørn Brastad

Senioranalytiker Ph.d. Inna Khovrak

Superseniør Ph.d. Torunn Lauvdal

The Venn-diagram is a stylistic representation of Oxford Research's efforts to combine competences in research, strategy and communication, in providing knowledge for a better society.

Forord

Denne rapporten er utarbeidet av Oxford Research på oppdrag fra Oslo kommune ved Byrådsavdeling for kultur og næring. Rapporten presenterer en effektevaluering av Regionalt forskningsfond Oslo (RFF Oslo). Formålet med evalueringen har vært å gi et kunnskapsgrunnlag for å vurdere hvilken effekt RFF Oslo har hatt, med særlig vekt på fondets rolle i det regionale forsknings- og innovasjonssystemet, og hvilke konsekvenser utviklingen av ordningen har fått for ulike aktører i Oslo-regionen.

Evalueringen bygger på en kombinasjon av metoder: registerdata, kvalitative intervjuer, en spørreundersøkelse og dybdestudier av enkeltprosjekter. Denne metodiske bredden gir et nyansert bilde av fondets funksjon og virkemåte, og av brukernes erfaringer med ordningen. Vi har særlig undersøkt hvordan fondet har fungert som virkemiddel for tidligfase innovasjon, og hvilken strategisk betydning det har hatt for Oslo kommune som regional utviklingsaktør.

Prosjektet er ledet av sjefsanalytiker Ph.d. Elisabet Sørfjorddal Hauge. Øvrige medlemmer av prosjektteamet har vært sjefsanalytiker Bjørn Brastad, senioranalytiker Ph.d. Inna Khovrak og supersenior Ph.d. Torunn Lauvdal.

Vi takker Oslo kommune for et spennende og samfunnsrelevant oppdrag. En spesiell takk rettes til Anne Solheim i Byrådsavdeling for kultur og næring for godt samarbeid og konstruktiv dialog underveis. Vi vil også takke alle som har delt sine erfaringer gjennom intervjuer, spørreundersøkelsen og dokumentinnspill.

Kristiansand, juli 2025

Elisabet Sørfjorddal Hauge

Prosjektleder og sjefsanalytiker

Oxford Research AS

Innholdsfortegnelse

1. Konklusjoner og anbefalinger	1
1.1 Konklusjoner.....	1
1.2 Anbefalinger	3
2. Om evalueringen	6
2.1 Regionale forskningsfond.....	6
2.2 Evalueringens metodiske tilnærming	8
3. Organisering og forvaltning	11
3.1 Forvaltningsoppgavene	11
3.2 Evaluators vurdering	13
4. Rasjonale og relevans	14
4.1 Rasjonale	14
4.2 Relevans	18
4.3 Prosjekttype.....	21
4.4 Evaluators vurdering	24
5. Koherens	25
5.1 RFF Oslos plass i systemet for forskningsfinansiering	26
5.2 Komplementaritet	27
5.3 Evaluators vurdering	30
6. Måloppnåelse og virkning	33
6.1 Mobilisering og akselerering	33
6.2 Samarbeid	34
6.3 Opplevelse av nytteverdi	36
6.4 Addisjonalitet	39
6.5 Evaluators vurdering	40
Vedlegg: Oversikt over informanter	42

1. Konklusjoner og anbefalinger

Regionalt forskningsfond Oslo (RFF Oslo) var en målrettet finansieringsordning etablert for styrke forsknings- og innovasjonsaktiviteten (FOU-aktiviteten) i hovedstadsregionen. Fondet ble forvaltet av Oslo kommune. RFF Oslo hadde som mål å styrke regionens innovasjonsevne og næringslivets internasjonale konkurransekraft. RFF Oslo ville bidra til økt FoU innsats gjennom å mobilisere og kvalifisere bedrifter og offentlige virksomheter til å delta i nasjonal og internasjonal forskning. Ordningen støttet både kvalifiseringsprosjekter og hovedprosjekter. I prosjektene ble virksomhetene anbefalt å samarbeide med godkjente forskningsmiljøer og prosjektene som fikk støtte skulle ha relevans for regionale prioriteringer innenfor områder som helse og livsvitenskap, klima, IKT og digitalisering og energi.¹ RFF Oslo hadde en sentral funksjon som regionalt forankret virkemiddel i det nasjonale innovasjonssystemet for å fremme forskning i næringsliv og offentlig sektor på områder som var viktig for Oslo. Som følge av nasjonale budsjettprioriteringer ble fondet avviklet i 2023.

Denne rapportens formål er å synliggjøre effekten av aktiviteter RFF Oslo har støttet. Det gjøres særlig gjennom to tilnærminger. På den ene siden gir rapporten en vurdering av forskningsfinansierings betydning for forskningsstøtte. På den andre siden diskuteres det hvorvidt avviklingen av RFF har medført et «hull» i systemet for forskningsfinansiering.

1.1 Konklusjoner

RFF Oslo må forstås i lys av regjeringens overordnede mål om å fremme forskningsbasert innovasjon, regional utvikling og tverrsektorielt samarbeid. Evalueringen viser at fondet, til tross for begrenset økonomisk handlingsrom, har hatt en viktig funksjon i Oslos forsknings- og innovasjonsøkosystem i perioden 2020–2023.

I de tre årene RFF Oslo eksisterte, støttet RFF Oslo 90 prosjekter (67 kvalifiseringsprosjekter og 23 hovedprosjekter), med en samlet tildeling på nærmere 70 millioner kroner. I økonomiske termer fremstår dette som lite sammenlignet med nasjonale ordninger som Forskningsrådet, Innovasjon Norge eller EUs programmer. Likevel har fondet hatt stor betydning for de aktørene som mottok støtte, særlig SMB og førstegangssøkere, og fungerte samtidig som et strategisk verktøy for Oslo kommune til å påvirke samfunnsutviklingen og kunnskapsdannelse for de områdene som var strategisk viktige.

¹ RFF Oslo Policydokument 2020-2023

Fondet har fungert som en katalysator for tidligfase innovasjon og kunnskapsbasert næringsutvikling, i tråd med femfaktormodellen.² Det har initiert prosesser som kobler sammen myndigheter, investorer, entreprenører, det etablerte næringslivet og academia, og særlig støttet oppstartsbedrifter og nyetablerte virksomheter som har begrenset tilgang til risiko- og utviklingskapital. For mange har RFF Oslo vært en døråpner – en første inngang til større finansieringskilder og investorkapital, og et springbrett til videre deltakelse i nasjonale og europeiske støtteordninger.

Fondets betydning må vurderes i lys av dets beskjedne økonomiske omfang. Selv om RFF Oslo hadde en marginal rolle i det totale nasjonale finansieringssystemet for forskning, har det lyktes i å støtte innovative prosjekter. Noen av de støttede prosjektene var så modne at de kunne kvalifisert for nasjonale eller internasjonale programmer. Fondet fungerte som en risikoreducerende inngangsport for økt FoU-aktivitet særlig for virksomheter som trengte støtte til innovasjon i tidligfase, og har forberedt virksomheter på videre søknader mot større finansieringskilder. Evalueringen viser at fondet i tillegg til direkte resultater har gitt verdifulle innsikter i hvordan regionale virkemidler kan bidra til å styrke nasjonale forsknings- og innovasjonspolitiske mål.

RFF Oslo hadde høy måloppnåelse sett i forhold til sine rammer og ambisjoner. Støttede prosjekter har vært i tråd med fondets formål, og har bidratt til etablering av nye samarbeid, økt kompetanse og styrket kapasitet i deltakende virksomheter. Samtidig indikerer data fra evalueringsarbeidet at kjennskapen til fondet var lav blant aktører, særlig aktører uten tidligere erfaring med virkemiddelapparatet. Det kan ha bidratt til å svekke fondets potensial som et bredt regionalt virkemiddel. Samtidig er det viktig å understreke at fondets korte virketid på tre år, også kan ha hatt stor betydning for at fondet ikke rakk å bli tilstrekkelig kjent med målgruppene.

Med avviklingen av fondet har Oslo-regionen mistet et viktig virkemiddel for å støtte innovasjon med høy kunnskapsintensitet og høy risiko. Dette har skapt et strategisk tomrom – særlig i møte med tidligfase FoU og regionalt tilpassede innovasjonsbehov. Selv om tomrommet er lite i nasjonaløkonomisk sammenheng, har det stor betydning for de aktørene som mottok støtte. Det har også redusert Oslo kommunes handlingsrom i forskningsfinansieringssystemet, og svekket muligheten til å ha en aktiv og strategisk rolle i regional samfunns- og næringsutvikling og til å stimulere innovasjon på områder som var prioritert i samfunns- og næringsutviklingsstrategiene for Oslo.

Evalueringen peker på at det fortsatt eksisterer behov for virkemidler som kombinerer fleksibilitet, faglig kvalitet og regional relevans. RFF Oslo har vist hvordan slike

² Jøranli, I., & Irgens, M. (2021). Hvordan styrke Oslo og Vikens posisjon innen datadrevet entreprenørskap? Strategi fra MIT REAP Oslo og Viken (MIT REAP-Rapport 3). OsloMet. https://uni.oslomet.no/mitreap/wp-content/uploads/sites/688/2021/02/MIT_REAP_Rapport_LowRes.pdf

ordninger kan fungere effektivt. Derfor er det behov for å vurdere hvordan dette handlingsrommet kan ivaretas fremover, og hvordan Oslo kommune og regionale aktører fortsatt kan spille en strategisk rolle i utviklingen av kunnskapsbasert næringsliv.

Evalueringen dokumenterer høy brukertilfredshet med RFF Oslo. Hele 97% av prosjektlederne og 85% av partnerne var *svært fornøyde* eller fornøyde med ordningen. Kun et lite mindretall hadde nøytral eller negativ vurdering. Samlet sett indikerer det bred og konsistent positiv erfaring blant deltakerne. Fondet lyktes i å mobilisere nye aktører, særlig SMB og førstegangssøkere. Videre indikerer våre funn at fondet bidro til å styrke samarbeidet særlig mellom næringsliv og forskningsmiljøer. Mange av prosjektene viste levedyktighet ved å avansere til nye finansieringsstrinn og bevege seg mot kommersialisering. Evalueringen bekrefter at fondet har hatt en positiv funksjon i Oslos innovasjonsøkosystem. Gjennom å senke terskelen for deltakelse i forskningsbasert utvikling, fungerte RFF Oslo som en katalysator for igangsetting av innovasjonsløp³, spesielt for SMB og førstegangssøkere.

Utviklingen av RFF Oslo har etterlatt et hull i det regionale virkemiddelapparatet. For flere aktører fungerte fondet som et mellomledd mellom lokale og regionale ordninger og større nasjonale virkemidler. Dette har svekket Oslo kommunes evne til å støtte særlig tidligfase innovasjon og spille en strategisk rolle i utviklingen av kunnskapsbasert næringsliv.

1.2 Anbefalinger

Evalueringen av RFF Oslo har avdekket fondets betydelige rolle og effekter i Oslos innovasjonsøkosystem, samt de konsekvenser bortfallet har medført. Det er viktig å understreke at RFF Oslo nå er avviklet, og det er lite sannsynlig at ordningen vil bli gjeninnført i sin tidligere form. Det hindrer imidlertid ikke å rette blikket mot mulighetene til å utvikle nye strategier for finansiering av kunnskapsdrevet innovasjon og FoU. I denne evalueringen vil vi spesielt rette oppmerksomheten på fem tiltak for å styrke kommunens FOU-aktivitet.

1. Strategisk posisjonering av Oslo kommune i det nasjonale systemet for forskningsfinansiering.

Evalueringen viser at RFF Oslo, som det eneste virkemiddelet for direkte støtte til bedriftsinnovasjon var et viktig virkemiddel for Oslo kommune. Bortfallet har skapt et

³ I denne rapporten er innovasjonsløp definert som Et "innovasjonsløp" kan defineres som en ikke-lineær prosess som omfatter alle faser fra idégenerering til vellykket implementering og kommersialisering av en ny eller betydelig forbedret løsning, produkt, tjeneste, prosess eller forretningsmodell. Målet er å transformere en innovativ idé til konkret verdi og samfunnsnytte.

"vakuum" og redusert kommunens handlingsrom som tilrettelegger for næringsutvikling. Det anbefales at Oslo kommune aktivt vurderer sin strategiske posisjon i det nasjonale forsknings- og innovasjonslandskapet. Dette innebærer ikke nødvendigvis å gjeninnføre RFF Oslo i sin eksakte form, men å identifisere og etablere mekanismer som ivaretar kommunens muligheter til å:

- a) **Direkte støtte regional innovasjon** gjennom å utvikle en ny ordning eller tilpasse eksisterende ordninger med lav terskel for SMBer og virksomheter som mangler forskningserfaring (som for eksempel SmartOslo og FORREGION) for å støtte opp regionalt forankret finansiering til tidligfase innovasjonsprosjekter,
- b) **Styrke kommunens rolle som pådriver** gjennom å sikre at Oslo kommune har verktøy for å initiere og støtte forskningsbaserte innovasjonsprosjekter som er relevante for kommunens egne utfordringer og målsettinger innenfor samfunns- og næringsutvikling.

2. Fremme tidligfase innovasjon og mobilisering

RFF Oslo var spesielt vellykket for å kapitalisere opp startups og unge virksomheters FoU-aktivitet og til å akselerere tidligfase innovasjon. Disse kan videreføres gjennom å:

- a) Fokuserer på virkemidler som mobiliserer virksomheter som mangler ressurser for å starte og realisere innovasjonsløp.
- b) Støtte til prosjektmodning gjennom å fortsette å tilby støtte som hjelper prosjekter med å teste ut ideer, avklare kommersialiseringspotensial og modnes for større nasjonale og internasjonale finansieringskilder (f.eks. Forskningsrådet, EU).
- c) Målrettet mobilisering av nye aktører, spesielt SMBer og oppstartsbedrifter, til forskningsbasert utvikling. Dette inkluderer styrking av kompetansemeglere.

3. Styrke samarbeid og koherens i virkemiddelapparatet

Bortfallet av RFF Oslo har ført til en opplevd fragmentering av det regionale virkemiddelapparatet som svekker samarbeid mellom næringsliv og forskningsinstitusjoner. For å motvirke dette anbefales det å:

- a) Fremme tverrsektorielt samarbeid gjennom støtteordninger som aktivt stimulerer til og fasiliterer samarbeid mellom næringsliv, akademisk og offentlig sektor.
- b) Bedre koordineringen mellom regionale, nasjonale og internasjonale virkemidler for å sikre en mer sømløs relasjon mellom finansiering og virkemidler for innovasjonsprosjekter.
- c) Utnytte regionale synergier gjennom å knytte eventuelle nye virkemidler tettere til Oslos regionale satsinger, mål om å styrke den samlede

innovasjonskapasiteten i regionen. Dette gjør Oslo kommune allerede med FORREGION.

- d) bygge videre på erfaringene fra RFF Oslo. Dette innebærer å videreutvikle regional forskningsfinansiering og -støtte i tråd med øvrig planverk, som for eksempel Kommuneplanens samfunnsdel for Oslo 2025, vedtatt 30. april 2025 hvor forskning og innovasjon beskrives som sentrale drivkrefter for byens utvikling.
- e) Samarbeid med andre fondsregioner og fylkeskommuner for å løfte felles fokus på tidligfase innovasjon i nasjonal politikk.

4. Økt deltakelse fra offentlig sektor

Denne evalueringen har avdekket at lav deltakelse fra Oslo kommune selv er en svakhet. For å adressere dette bør:

- a) Proaktive tiltak for kommunal deltakelse igangsettes for å øke Oslo kommunes egen FoU-aktivitet og deltakelse i innovasjonsprosjekter, både som prosjekteier og som aktiv samarbeidspartner.
- b) Kommunikasjonen om eksisterende og fremtidige støtteordninger forbedres internt i kommunen for å mobilisere relevante avdelinger og etater til økt forskningsaktivitet.

5. Vurdering av finansieringsnivå og innretning

Med bortfallet av RFF, har Oslo kommune mistet et verktøy for å utøve sin rolle som samfunnsutvikler. Det kan også åpne opp for nye muligheter til å redesigne det regionale systemet for forskningsfinansiering gjennom å:

- a) "Tenke større" om finansiering: Selv om RFF Oslo i seg selv var lite i nasjonal kontekst, bør kommunen vurdere hvordan den kan bidra til å mobilisere større finansiering for regionalt relevante forsknings- og innovasjonsprosjekter, enten gjennom egne midler eller ved å påvirke nasjonale allokeringer. Dersom dette gjøres i fellesskap med de andre fylkeskommunene, er det større sannsynlighet for å få nasjonale myndigheter med på å bygge og styrke de regionale initiativene.
- b) Risikokapital for banebrytende innovasjon: Erkjenne behovet for risikoavlastende støtte til banebrytende ny teknologi, spesielt for oppstartsbedrifter, som ofte møter høyere terskler i det eksisterende virkemiddelapparatet.
- c) Ved å implementere disse anbefalingene kan Oslo kommune styrke sin rolle som en sentral aktør i det norske forsknings- og innovasjonslandskapet, og bidra til å realisere regionens ambisjoner om kunnskapsbasert næringsutvikling og samfunnsforbedring.

2. Om evalueringen

Denne evalueringens formål er å synliggjøre effekten av aktiviteter RFF Oslo har støttet. I tillegg ønsker oppdragsgiver en vurdering av betydningen av tilgang til forskningsfinansiering på regionalt nivå og en vurdering av hvorvidt bortfallet av RFF har medført «hull» i tilbudet om forskningsfinansiering. I forlengelsen av dette skal behovet for å dekke eventuelle hull vurderes, og mulige alternativer for å dekke dem diskuteres.

Oslo kommune ved Byrådsavdeling for kultur og næring har løftet frem fem overordnede problemstillinger med underliggende tematikker som skal besvares i oppdraget. For å systematisere og diskutere problemstillingene, har vi gjort bruk av OECD sitt rammeverk for evaluering (OECD, u.å.) og Veileder i evaluering av statlige tilskuddsordninger (DFØ, 2007). Dette gir et evalueringsfaglig grunnlag for å besvare problemstillingene på en fyllestgjørende og god måte. Vi har gruppert problemstillingene i fire kriterier:

Relevans	Koherens	Organisering og forvaltning	Måloppnåelse og virkning
- Hvordan bidrar den valgte innretningen til å dekke brukernes behov og realisere RFF Oslo sine målsetninger? - Hvilken betydning har tilgang til regional forskningsfinansiering for brukerne?	Hvilken plass har RFF Oslo i systemet for forskningsfinansiering	Hvordan har Oslo kommune forvaltet ordningen	Hvilke resultater og effekter har RFF-midlene ført til for prosjektdeltakere?

2.1 Regionale forskningsfond

For å evaluere Regionalt forskningsfond Oslo (RFF Oslo) må virkemidlet forstås i lys av regjeringens overordnede mål for forsknings- og innovasjonspolitik. I

Hurdalsplattformen⁴ har regjeringen formulert et ambisiøst mål om at næringslivets investeringer i forskning og utvikling (FoU) skal utgjøre to prosent av BNP innen 2030.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032⁵ gir retning for dette arbeidet. To av målene i langtidsplanen er 1) styrket konkurransekraft og innovasjonsevne og 2) miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Utgangspunktet er at det har vært en vekst i norsk næringslivs FoU-investeringer over det siste tiåret. Til tross for det, gjør veksten i BNP at vi fortsatt er langt unna to prosent-målet. Norge ligger også under OECD-snittet på forskning og utvikling i næringslivet og bak våre nordiske naboer.

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2877252/>

⁵ Meld. St. 5 (2022–2023) Melding til Stortinget Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032

Den velkjente Draghi-rapporten (2024)⁶ fremhever behovet for å utvikle fremragende forsknings-miljøer, forbedre arbeidsvilkår for forskere og styrke koblingen mellom akademia og næringsliv. Draghi-rapporten adresserer ikke spesifikt Norges forskningsfinansiering, men gir likevel verdifull innsikt som er relevant for norsk forsknings- og innovasjonspolitik. Den understreker viktigheten av økte investeringer i FoU, utvikling av fremragende forskningsmiljøer og tettere samarbeid mellom akademia og næringsliv for å sikre konkurranseevne og økonomisk vekst i fremtiden. Som svar på utfordringen med underfinansiering, har regjeringen lansert «Strategi for å øke næringslivets investeringer i forskning og utvikling»⁸. Dette er forankret i en erkjennelse av at et mer kunnskapsintensivt næringsliv er avgjørende for å møte framtidige omstillingsbehov og sikre velferdsstatens bærekraft.

RFF-ordningen, ble allerede under etableringen av fondene i 2010, utformet for å imøtekomme behovet for økt forsknings- og utviklingsaktivitet i offentlig- og privat sektor. Fondenes utgangspunkt var forståelsen av innovasjonsprosesser i en femfaktor modelltankegang med mål om å styrke kunnskapsbasert økonomi. Samarbeidet kan føre til nye institusjoner (f.eks. forskningsparker, innovasjonssentre), universitetet tar en aktiv rolle i kommersialisering av forskning. Femfaktormodellen bygger på ideen om at innovasjon ikke lenger er noe som bare skjer i bedrifter eller i forskningsinstitusjoner, men i et samspill mellom ulike sektorer⁹:

- Myndigheter
- Investorer
- Entreprenører
- Det etablerte næringslivet
- Akademia

Regionale forskningsfond (RFF) var finansiert av Kunnskapsdepartementet (KD) gjennom årlige bevilgninger, og ble eid av fylkeskommunene.¹⁰ Fondenes formål var å «styrke regionenes forskningsevne gjennom tilskudd til forskning og innovasjon og

⁶ Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet. (2023). Strategi for å øke næringslivets investeringer i forskning og utvikling. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-for-a-oke-naringslivets-investeringer-i-forskning-og-utvikling/id2971827/>

⁷ Draghi, M. (2024). The Future of European Competitiveness – A Competitiveness Strategy for Europe. European Commission.

⁸ Nærings- og fiskeridepartementet, Kunnskapsdepartementet (2024). Strategi for å øke næringslivets investeringer i forskning og utvikling.

⁹ Jørnli, I., & Irgens, M. (2021). Hvordan styrke Oslo og Vikens posisjon innen datadrevet entreprenørskap? Strategi fra MIT REAP Oslo og Viken (MIT REAP-Rapport 3). OsloMet. https://uni.oslomet.no/mitreap/wp-content/uploads/sites/688/2021/02/MIT_REAP_Rapport_LowRes.pdf

¹⁰ Kunnskapsdepartementet. (2019). Forskrift om de regionale forskningsfondene (FOR 2019-12-18 nr. 2110). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2019-12-18-2110>

gjennom mobilisering til økt FoU-innsats» (jfr. Forskrift for RFF § 2). Finansieringen ble tildelt som statlige midler, men forvaltet regionalt av fylkeskommunene og de regionale fondssekretariatene. Forskningsrådet bisto med å sette sammen fagpaneler for kvalitetsvurdering av hovedprosjekter. I Oslo bidro også Forskningsrådets regionansvarlige i regionale administrative paneler for vurdering av kvalifiseringssøknader. Søknadsbehandlingen lå i RFF sekretariatet i kommunen.

Fylkeskommunene hadde ansvar for:

- Å fastsette regionale prioriteringer og strategier
- Å utlyse midler innenfor nasjonale rammer og regionale behov
- Å forvalte prosjektporteføljen og følge opp prosjektene

RFF Oslo ble etablert som en egen fondsregion i kjølvannet av regionreformen i januar 2020 da RFF Hovedstadsfondet som bestod av Oslo og Akershus, ble erstattet av RFF Oslo og RFF Viken. Med opprettelsen av RFF Oslo fikk hovedstaden sitt eget regionale forskningsfond. RFF Oslo skilte seg ut fra de øvrige fondene ved at fondets geografiske område var begrenset til en storby og videre at Oslo alene står for 30% av landets samlede FoU. I Oslo-regionen har RFF Oslo fungert som et virkemiddel for å koble aktører fra academia, næringsliv og offentlig sektor for å utvikle løsninger på komplekse samfunnsutfordringer innen blant annet helse, klima, mobilitet og digitalisering.

Regjeringen signaliserte i 2023 et ønske om å omdisponere midlene som gikk til RFF, og det ble besluttet å avvikle finansieringen av RFF Oslo i 2023. I 2024 ble finansieringen av samtlige regionale forskningsfond kuttet. Med unntak av RFF Trøndelag, gir ingen av fondene støtte til nye prosjekter. Akershus har opprettet virkemidlet Tilskudd til forskning og innovasjon i bedrift¹¹ for å bøte på det som denne fylkeskommunen mener ble et hull i systemet for forskningsfinansiering.

2.2 Evalueringens metodiske tilnærming

Evalueringens datainnsamling er basert på metodetriangulering. Med kort virketid, har det vært relativt få aktører som har mottatt støtte fra RFF Oslo. Mulighetene for å etablere et datamateriale som viser utvikling over tid, har med det vært begrenset.

¹¹ <https://afk.no/tjenester/tilskudd-og-stotte/naringsutvikling/tilskudd-til-forskning-og-innovasjon-i-bedrift.207169.aspx#:~:text=Bedrifter%20som%20vil%20ta%20i%20bruk%20for,og%20innovasjon%20%C3%B8ker%20sitt%20verdiskapingspotensial%20og%20sin%20konkurransekraft.>

2.2.1 Registerdata

Gjennom tilgang til RFF Oslos interne arkivsystem har vi benyttet omfattende registerdata som omfatter søknader, vedtak og sluttrapporter fra bedrifter som har søkt støtte gjennom ordningen. Dette materialet er blitt strukturert og analysert for å gi en helhetlig oversikt over RFF Oslos søknads- og prosjektportefølje. Analysene danner grunnlaget for kapittel 2.1, som gir en empirisk beskrivelse av RFF Oslo basert på registerdataene.

2.2.2 Kvalitative intervjuer

Som en del av evalueringen har vi gjennomført kvalitative intervjuer med 17 aktører som har ulike relasjoner til RFF Oslo. Formålet med intervjuene har vært å belyse fondets rolle og posisjon i det regionale og nasjonale systemet for forskningsfinansiering. Sentralt har vært spørsmål om hvilken betydning RFF Oslo har hatt for FoU-aktiviteten i regionen, samt hvilke konsekvenser fondets avvikling kan få for videre kunnskaps- og innovasjonsutvikling i Oslo.

For å oppnå et informasjonsrikt datagrunnlag, har det vært nødvendig å identifisere informanter med inngående kompetanse og erfaring fra virkemiddelapparatet og forskningsfinansieringssystemet. Utvalget av informanter ble gjort i tett dialog med oppdragsgiver. Informantene ble valgt ut på bakgrunn av deres kjennskap til RFF Oslo og evne til å gi relevante og presise innspill til evalueringen.

Intervjuene ble gjennomført med hjelp av en semistrukturert intervjuguide. Guiden inneholdt sentrale temaområder, men åpnet samtidig for fleksibilitet slik at uforutsette, men relevante temaer som oppsto underveis, kunne følges og utdypes. Dette resulterte i en strukturert datainnsamling som også gav rom for å utdype informantenes vurderinger og RFF erfaringer.

2.2.3 Spørreundersøkelse

Som en del av evalueringen gjennomførte vi en webbasert spørreundersøkelse rettet mot samtlige involverte aktører i prosjekter finansiert av RFF Oslo. Hensikten med undersøkelsen var å innhente systematiske data om erfaringer, vurderinger og oppnådde resultater fra ulike aktørgrupper – herunder prosjektledere, virksomhetsrepresentanter og forskningspartnere. Det var avgjørende å fange opp de ulike perspektivene for å få et helhetlig bilde av hvordan ordningen hadde fungert i praksis.

Målgruppen for spørreundersøkelsen ble delt i to hovedkategorier: i) prosjektledere og ii) prosjektpartnere. Prosjektlederne utgjorde en relativt homogen gruppe og mottok et felles spørreskjema. Prosjektpartnerne, derimot, representerte en mer sammensatt gruppe bestående av forskningsmiljøer, næringslivsaktører og offentlige partnere. For denne

gruppen var det nødvendig med en viss tilpasning av spørreskjemaet, slik at innholdet ble relevant for respondentens rolle og erfaring med RFF-prosjektet.

Til sammen deltok 69 respondenter i undersøkelsen, hvorav 38 prosjektledere og 31 prosjektpartnere. Dette utgjør en svarrate på henholdsvis 38,4 % for prosjektledere og 31,3 % for prosjektpartnere, basert på totalt 90 gjennomførte prosjekter i evalueringsperioden. Den samlede svarandelen vurderes som tilfredsstillende, og gir et solid grunnlag for analyse innenfor de fire tematiske områdene som er definert for undersøkelsen: behov for regional finansiering, innvirkning på forskning og innovasjon, relasjon mellom næringsliv og UH-sektor, samt opplevelser og tilfredshet med RFF.

Undersøkelsen ble gjennomført digitalt ved hjelp av verktøyet *SurveyXact*, som ble benyttet av Oxford Research for profesjonell og sikker datainnsamling. Plattformen muliggjorde effektiv produksjon, distribusjon og innhenting av svar, og sikret samtidig etterlevelse av gjeldende personvernregler (GDPR).

2.2.4 Tre case studier

Spørreundersøkelsen ble fulgt opp med en dybdestudie av tre RFF-prosjekter. Målet med dybdestudiene var å undersøke hvilke effekter RFF Oslo har hatt på prosjektenes gjennomføring og resultater, sett fra tilskuddsmottakernes perspektiv.

Det ble valgt ut ett kvalifiseringsprosjekt og to regionale innovasjonsprosjekter, innenfor tre ulike temaområder. Utvalget var strategisk, med mål om å synliggjøre variasjon i målgrupper, sektorer og prosjektmodenhet. I casestudiene ble prosjektenes søknader og sluttrapporter gjennomgått. Deretter ble prosjektleder for prosjektet intervjuet. Disse intervjuene ble fulgt opp med intervju av forskningspartnerne. Intervjuene ga kvalitative data om prosessen fra idéutvikling til prosjektgjennomføring og resultater. Videre bidro intervjuene til å belyse hvordan ulike prosjektpartnere erfarte RFF Oslo og hvilke gevinster eller utfordringer de møtte på i realiseringen av innovasjonsideen.

3. Organisering og forvaltning

Dette kapitlet belyser problemstillingen; **Hvordan har Oslo kommune forvaltet ordningen?** I evalueringen har vi brukt kvalitative intervjudata for å belyse problemstillingen. En utfordring med å belyse denne problemstillingen er imidlertid at det er få som kjenner til RFF Oslo. Det kan forklares med kort virketid og at ordningens målgruppe er liten. Samlet sett fremstår RFF Oslo som et eksempel på en god virkemiddelorganisering som ikke forutsetter store budsjetter til administrasjon og organisering.

3.1 Forvaltningsoppgavene

Oslo kommune (gjennom sin avdeling for næringsutvikling) hadde ansvaret for forvaltningen. Forvaltningsoppgavene inkluderte utforming av utlysninger, saksbehandling, tildelingsprosesser, handlingsplaner og policydokumenter.¹² Fondet hadde et eget fondsstyre, bestående av representanter fra forskningsmiljøer, næringsliv og offentlig sektor, som fattet vedtakene om utlysninger og tildeling av midler samt handlingsplaner. Sekretariatets ansvar var å:

- Forberede saker for fondsstyret og effektuere vedtak.
- Sørge for god kontakt og koordinering med andre virkemidler i Oslo kommune og virkemiddelapparatet for øvrig.
- Iverksette handlingsplan og utlysningsplan for fondet.
- Iverksette kommunikasjonsplan for RFF Oslo.
- Følge opp prosjektenes økonomi, status og sluttrapporter.
- Følge opp prosjekter der det var risiko for, eller meldt om vesentlige avvik.
- Sørge for vurdering av søknader om kvalifiseringsstøtte.
- Følge opp avtalen mellom kommunen og forskningsrådet vedrørende RFF.
- Utarbeide årsregnskap for RFF.
- Legge frem en orienteringssak til byråd for næring og eierskap om styregodkjent årsrapport og fondsstyrets virksomhet og bevilgningsoversikt.
- Oversende årsrapport og bevilgningsoversikt til Kunnskapsdepartementet i henhold til frister angitt i tilskuddsbrevet.

I vårt datamateriale er kritikk mot hvordan RFF Oslo forvaltet nærmest fraværende. Det kan forklares med fondets korte virketid og få tilskuddsmottakere i porteføljen. Fravær av

¹² <https://www.regionaleforskningsfond.no/contentassets/c0749501f5c04d9592dc6c1fe41f1af6/vedtekter-for-Detstyret-i-regionalt-forskningsfond-oslo.pdf>

kritiske røster kan, kan på den andre siden, også forklares med at RFF Oslo hadde gode rutiner for forvaltning av fondsmidlene.

Som for de andre regionale forskningsfondene, hadde også RFF Oslo tett samarbeid med Forskningsrådet. Samarbeid med Forskningsrådet var forankret i *Samarbeidsavtale mellom fylkeskommunene og Norges forskningsråd vedrørende regionale forskningsfond*. Jamfør Forskrift om de regionale forskningsfondene skulle Norges forskningsråd bistå fylkeskommunene i forvaltningen av de regionale forskningsfondene. Forskningsrådet skulle særlig bidra til å ivareta forskningens kvalitet i prosjektene, i alle ledd fra utlysning til tildeling av FoU-midler. Forskningsrådet skulle levere støttetjenester til forvaltningen av de regionale forskningsfondene og være bindeledd mot nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer og -kompetanse.

3.1.1 Mobilisering

For å mobilisere aktører til å søke RFF Oslo, kunne kompetansemeklerne involveres. Kompetansemeklere er en del av FORREGION-satsingen. For å søke forprosjekt må bedriftene ta imot veiledning fra en kompetansemegler og de må samarbeide med en godkjent forskningsinstitusjon. Søknadsbeløp i denne ordningen er lavere enn kvalifisering i RFF. I regionreformen ble administreringen av kompetansemeklere flyttet fra Forskningsrådet til fylkeskommunene. Kompetansemeklerens rolle er å bistå næringslivet med å identifisere relevante forskningsbehov, finne samarbeidspartnere i FoU-miljøer, og veilede virksomhetene til å utvikle gode forsknings- og innovasjonsprosjekter. De fungerer som brobyggere mellom bedrifter og forskningssystemet. Ifølge informanten fra Oslo kommune opplevde kompetansemeglerne, et fall i etterspørselen og behovet for omstilling av aktivitetene da RFF Oslo falt bort.

I vårt datamateriale finner vi at RFF Oslo har hatt betydning for å bygge samarbeidskultur og innovasjonskapasitet i regionen. Kompetansemeglere, nettverk og samarbeidsprosjekter har bidratt til at aktører som tidligere sto langt fra forskningssystemet, har blitt en del av det. *"Det har vært mulighet for selskaper og gründere å jobbe tett med akademia, sykehus, sykehjem, byråkrater [...]. Det hadde ikke blitt noe av prosjektene uten RFF"*, sier for eksempel én informant.

Fondet har også spilt en viktig rolle i å støtte prosjekter i utvikling – ikke bare finansielt, men som en støttefunksjon for idéutvikling og samarbeid. *"RFF Oslo var en 'soft way inn' i virkemiddelapparatet"*, beskriver en informant. Dette perspektivet understrekes også i vurderingen av kompetansemeglernes betydning: *"Vi har spilt på kollegaer i andre fylker, kompetansemeglere har fått bedriftene videre. Dette [RFF Oslo] var motoren."*

3.1.2 Søknads- og saksbehandlingsprosedyrer

Saksbehandlingen integrerte Forskningsrådets systemer med kommunens egen saksbehandling og fagsystemer. Kvalitetssikring ble gjort i samarbeid med Forskningsrådet, som bistod med faglig vurdering av søknadene. Dette skulle sikre at støttede prosjekter holdt tilstrekkelig forskningsfaglig nivå, samtidig som Oslo kommune hadde kontroll over regionale prioriteringer. Forskningsrådet tilbød stort sett ekstern fagvurdering en gang pr. halvår. Det er brukt egne regionale varianter av Forskningsrådets søknadstype, og Forskningsrådets system for vurdering av søknader om prosjektstøtte. Søknader skulle sendes inn via Forskningsrådets elektroniske søknadsmottak som skal være tilrettelagt for de regionale forskningsfondene.

I henhold til retningslinjene kan inntil 10 prosent av bevilgningen fra Kunnskapsdepartementet benyttes til administrasjon av fondet og mobiliseringsaktiviteter. Årsmeldingene fra Regionale forskningsfond Oslo viser at fondets administrative utgifter har vært relativt lave, og omfatter blant annet styrehonorar, møtegodtgjørelse og lønn til sekretariatet. De rapporterte administrasjonskostnadene utgjorde 572 054 NOK i 2020, 1 651 081 NOK i 2021 og 1 577 608 NOK i 2022.

3.2 Evaluators vurdering

Erfaringene med RFF Oslo viser at fondet hadde en effektiv og transparent organisering, som opplevdes som hensiktsmessig for brukere og relativt hensiktsmessig for forvaltningen. Fondet ble administrert av Oslo kommune, men i nært samarbeid med Forskningsrådet, og med klare vedtekter for styrets sammensetning og rolle. Denne kombinasjonen av regional forankring og faglig kvalitetssikring vurderer evaluator som velfungerende.

Brukere har uttrykt høy tilfredshet med søknadsprosessen, inkludert utforming av utlysninger, veiledning underveis og kommunikasjon i tildelingsprosessen. Prosessen ble oppfattet som mer fleksibel og mindre byråkratisk enn flere nasjonale ordninger. Rapportering og oppfølging ble også trukket frem som balansert. Rapporteringen hadde tilstrekkelig krav til dokumentasjon, men uten å pålegge uforholdsmessig administrativ byrde. Dette har senket terskelen for søkere uten tidligere erfaring med forskningsprosjekter, og dermed bidratt til mobilisering.

En ytterligere styrke ved ordningen var tilgangen til gode registerdata og strukturert dokumentasjon. Det har lagt til rette for effektiv læring og videreutvikling, både på prosjektnivå og for fondets samlede virkemåte. Detaljerte data om søknader, tildelinger og resultater gir grunnlag for etterprøvbarehet og innsikt i hvilke aktører og temaer som nås.

4. Rasjonale og relevans

Offentlig virkemiddelbruk på et område er ofte begrunnet i markedssvikt eller systemsvikt. Effektiv virkemiddelbruk dreier seg da om å fjerne eller redusere slik svikt og skal i prinsippet bidra til bedret ressursallokering samlet sett. I henhold til «kriterier for god virkemiddelbruk» (Heum, 2012) må det foreligge markedssvikt som hemmer verdiskaping og vekst. Videre må markedssviktens konsekvenser være tilstrekkelig store, og virkemiddelet som benyttes må være egnet til å korrigere markedssvikten. Dette kapitlet vurderer rasjonale og relevans, altså om det er behov for RFF Oslo. Kapitlet svarer på problemstillingene; **Hvordan bidrar den valgte innretningen til å dekke brukernes behov og realisere RFF Oslo sine målsetninger, og hvilken betydning har regional forskningsfinansiering for brukerne?**

Rasjonale handler om hvorfor tiltaket eller virkemiddelet (?) eksisterer og behovet eller utfordringen virkemiddelet (?) skal svare på. I stort viser vårt datamateriale at det samfunnsøkonomiske rasjonale for RFF er velfundert for å imøtekomme behovet for økt forsknings- og utviklingsaktivitet i næringslivet. Rasjonale henger tett sammen med relevans som handler om hvor godt et tiltak, program eller prosjekt er tilpasset faktiske behov, kontekst og prioriteringer. Relevans omhandler med andre ord om ordningens innretning er tilpasset målgruppen (brukerne) og samfunnet for øvrig (OECD/DAC, 2021).

4.1 Rasjonale

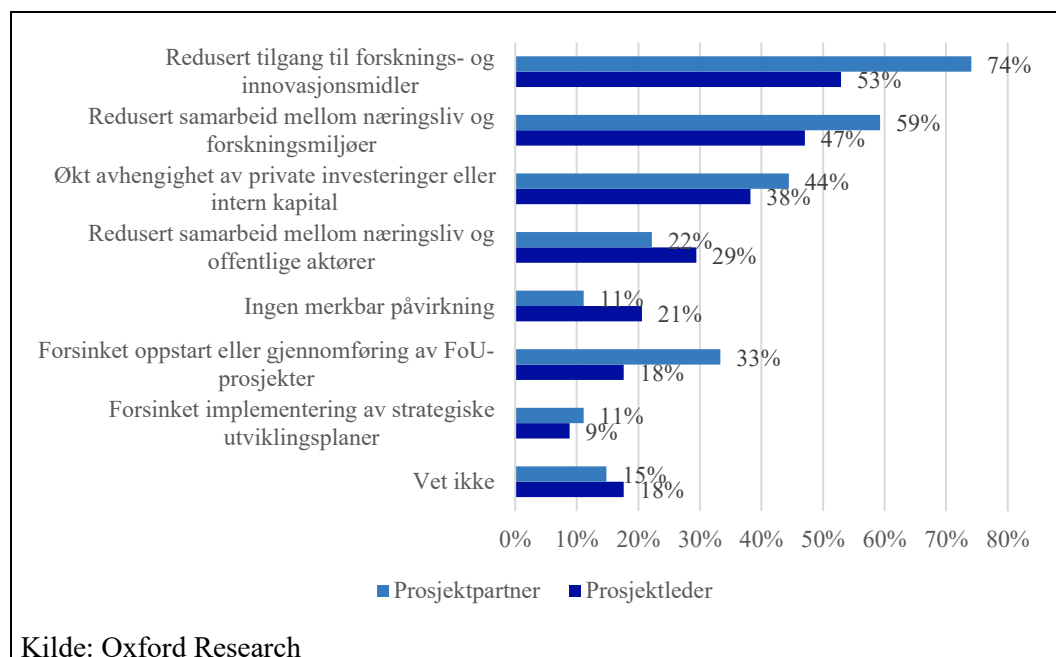
Dette kapitlet belyser problemstillingen «Hvordan RFF Oslo har svart på brukernes behov og egne mål?» Her drøftes i hvilken grad fondets utforming og praksis har vært tilpasset brukernes behov, og i hvilken grad RFF Oslo har lyktes i å fungere som et relevant virkemiddel for tidligfase innovasjon, forskningsmobilisering og tematisk treffsikkerhet.

4.1.1 Tidligfase innovasjon

I surveyens fritekstsvar ble RFF Oslo fremhevet som en lavterskel læringsarena for aktører som senere ønsker å ta steget mot større nasjonale og internasjonale programmer (f.eks. IN, Forskningsrådet og EU-finansiering). Et slikt tilbud oppleves som avgjørende, særlig for mindre bedrifter i en tidlig fase hvor tilgang til forskningsfinansiering er begrenset. Figur 1 viser at avviklingen av RFF Oslo i stor grad har ført til redusert tilgang til forsknings- og innovasjonsmidler – rapportert av hele 74 % av prosjektpartnerne og 53 % av prosjektlederne. Det rapporteres også om mindre samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøer (59 % og 47 %), samt økt avhengighet av private investeringer. Kun en liten andel (11–21 %) oppgir *ingen merkbare påvirkning*. Svarene respondentene gir

indikerer at avviklingen har hatt konsekvenser for mange aktørers videre arbeid med forskning og innovasjon.

Figur 1: RFF Oslo har nå blitt avviklet. Hvordan har dette påvirket virksomheten? Vennligst kryss av for ett eller flere alternativer (n=61)

Basert på svarene fra survey, vurderer Oxford Research at RFF Oslo var et relevant virkemiddel for tidligfaseinnovasjon. Midlene som ble kanalisert gjennom RFF Oslo støttet en definert del av et større innovasjonsløp for flere av mottakerne. Ifølge respondentene som svarte på survey, mener størsteparten at kvalifiseringsstøtten dekket finansieringsbehovet i *noen grad* (49 % av partnere, 41 % av prosjektledere), mens 50 % av prosjektlederne og 33 % av partnerne vurderte at støtten dekket behovet i *stor eller svært stor grad*. Kun et fåtall oppga lav dekning eller at støtten ikke ble benyttet.

Evalueringen viser at RFF Oslo har hatt en høy grad av relevans, både i lys av fondets overordnede mål og i møte med reelle behov hos målgruppene. Innretningen av fondet, med mål om å mobilisere til forskning, regional tilpasning og krav til samarbeid – har gitt fondet en særskilt posisjon i virkemiddelapparatet og gjort det mulig å utløse innovasjonsprosjekter og samarbeid som ellers ikke ville blitt realisert. Etter fondets nedleggelse peker flere informanter på at det mangler et tilsvarende virkemiddel som kombinerer regional forankring, forskningskvalitet og tilgjengelighet for nye aktører.

RFF Oslo blir i de kvalitative intervjuene særlig beskrevet som relevant for tidligfase innovasjon og mindre forskningsmodne aktører. RFF Oslo har i særlig grad truffet SMBer, førstegangssøkere og offentlige aktører med begrenset erfaring fra

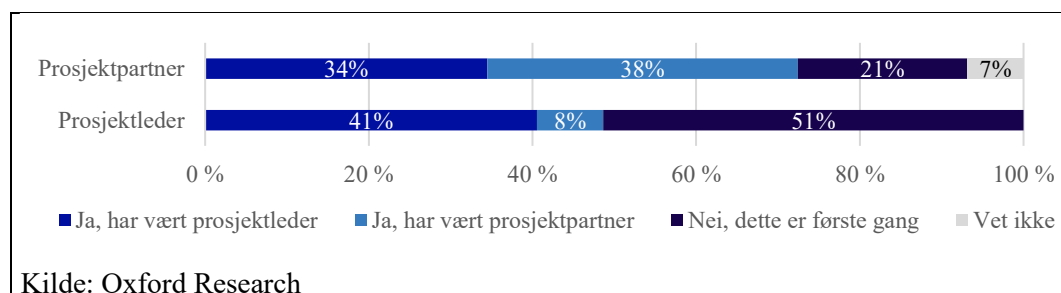
forskningsbasert innovasjon. Fondet har fylt et viktig tomrom mellom mindre kapitalkrevende ordninger som FORREGION og mer kapitalkrevende nasjonale programmer som IPN i Forskningsrådet. Flere informanter fremhever RFF som en "inngangsport" til forskningssystemet. En representant fra SINTEF uttrykker dette slik: *"RFF er det andre steget i trappa. Dette trinnet mangler nå. [...] Det handler både om umodne bedrifter og om regionale temaer som er viktig for næringslivet i regioner som ikke speiler nasjonale kontekster."*

Ordningen har vært særlig relevant for virksomheter med liten eller ingen intern og egen forskningserfaring, og som ikke opplever seg som målgruppe for de større virkemidlene. Som NHO formulerte det: *"RFF var veldig viktig for å senke terskelen for bedrifter som ellers aldri ville søkt forskningsmidler."* Dette gjelder ikke minst bransjer med mange små enheter, slik SINTEF peker på: *"I bygg og anlegg er 80 % av selskapene mikrobedrifter. De trenger nettopp slike innganger for å bli kjent med forskning."*

4.1.2 Bidrag til regional mobilisering

Et av målene til de regionale forskningsfondene er å mobilisere nye aktører til forskningsdrevet innovasjon. I undersøkelsen til samarbeidspartnerne har vi spurt de om deres erfaring med deltagelse på forskningsprosjekter. Over halvparten av prosjektlederne deltok i sitt første forskningsprosjekt gjennom RFF, mens majoriteten av prosjektpartnerne hadde tidligere erfaring som enten prosjektleder eller partner (figur 2). Det er viktig å understreke at med bedrifter som prosjekteiere og prosjektledere, består gruppen av prosjektpartnerne ofte av FoU-institusjoner som gjerne kjenner systemet for forskningsfinansiering bedre enn prosjektlederne, og som dermed har RFF-erfaring før de ble med i det aktuelle prosjektet.

Figur 2: Har virksomheten tidligere vært med på et forskningsprosjekt før dere søkte RFF? (n=66)

Fondet har også mobilisert nye aktører innenfor fagfelt der behovet for forskningsdrevet utvikling er stort, men hvor terskelen for deltagelse ofte er høy – eksempelvis innen helse og velferdsteknologi, sirkulærøkonomi og miljøteknologi. Gjennom kobling mellom ulike aktørtyper har fondet bidratt til tverrsektorielt samarbeid og innovasjonsløp som speiler reelle samfunnsbehov i Oslo-regionen.

4.1.3 Tematisk treffsikkerhet

RFF Oslo var forankret i regionale prioriteringer og særtrekk, og fungerte som et strategisk redskap for Oslos regionale innovasjonspolitik, med særlig vekt på helse, grønn teknologi og digitalisering. RFF policydokumentet beskriver hvordan RFF Oslo skulle virke som et verktøy for å bidra til å gjennomføre Oslo kommunes langsiktige mål for en kunnskapsbasert samfunns- og næringsutvikling.

Prioriterte områder for RFF Oslo var basert på forskrift om de regionale forskningsfondene, Plattform for byrådsamarbeid Oslo 2019-2023, planstrategi for Oslo 2020-2023 og de tidligere prioriterte satsingsområder for RFF Hovedstaden, som igjen er forankret i FoU i strategi Oslo og Akershus, samt Regional plan for innovasjon og nyskaping i Oslo og Akershus fram mot 2025.¹³ I perioden 2020-2023 skulle RFF Oslo som vist i figur 3 prioritere prosjekter innenfor følgende overordnede strategiske satsingsområder:

Figur 3: Strategiske områder for RFF Oslo

FoU i næringslivet innenfor:	Forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor	Brugerrettet kompetanseoppbygging for næringsliv og offentlig sektor i FoU-institusjonene:
•Miljøteknologi •Energiteknologi •Sirkulærøkonomi •IKT og digitalisering •Helse og livsvitenskap, inkludert teknologiske løsninger •Bærekraftig tjenesteyting	•Klima, miljø og utslippsfrie løsninger •Oppvekst og kunnskap •Helse- velferd, og omsorgssektoren •Forskningsgrunnlag for utvikling av offentlige tjenester	•Økt internasjonal konkurranseevne •Bærekraftig regional utvikling •Innovasjonsdynamikk

Gjennomgangen av registerdata viser at satsingsområdene for kvalifikasjonsprosjekter var det en tydelig prioritering av miljø og bærekraft, som mottok den høyeste andelen av både søknader (39 %) og søkt beløp (39 %). Utdanning, kultur og samfunnsutvikling hadde den laveste andelen, med kun 13 % av søknadene og 13 % av finansieringen. Gjennomsnittlig søkt beløp per søknad var relativt jevnt fordelt mellom satsingsområdene, med helse, velferd og livsvitenskap som høyest (NOK 346 000) og utdanning, kultur og samfunnsutvikling lavest (NOK 324 000). Avvikene var små, men viser en svak overvekt av finansiering til helsefeltet. Samlet sett indikerer fordelingen en strategisk prioritering av bærekraft og teknologi, mens utdanning og samfunnsutvikling var underrepresentert i søknadsvolum og finansiering.

¹³ <https://www.regionaleforskningsfond.no/Oslo/rff-oslo/om-rff-oslo/>

Videre viser vår gjennomgang av registerdata fra søknadene at av søkte midler og antall søknader for hovedprosjekter hadde en tydelig dreining mot helse og livsvitenskap (33 % av søkt beløp, 32 % av søknadene) og teknologi og industri (34 % av søkt beløp, 33 % av søknadene). Det laveste søkte beløpet og færrest søknader var innenfor utdanning og kultur (11 % av søkt beløp, 11 % av søknadene). Gjennomsnittlig søkt beløp per søknad var relativt jevnt fordelt, med helse og livsvitenskap på topp (2,232 mill. NOK per søknad) og miljø og energi lavest (2,030 mill. NOK per søknad). Avvikene viste at helse og livsvitenskap (+3,04 %) og teknologi og industri (+1,38 %) fikk noe høyere finansiering per søknad enn gjennomsnittet, mens miljø og energi var under gjennomsnittet (-6,29 %). Samlet sett viser analyser at finansieringen av hovedprosjekter var innenfor helse, teknologi og industri, mens miljø- og utdanningssektorene er noe mindre vektlagt. Spesialrådgiver ved RFF sekretariatet påpeker at dette kan forklares med fondets søknadstilfang; *«vi hadde relativt sett litt færre søknader fra helse, men til gjengjeld var kvaliteten ofte veldig god, slik at de "klatret oppover" i rangeringslistene. I og med at vi ikke hadde egne utlysninger pr. satsingsområde rangerte vi som regel alle søknadene etter karakterer, uavhengig av satsingsområde, og gjorde en liten porteføljevurdering til slutt. Det betyr at mindre forskningsmodne bransjer som PropTech konkurrerte med Health Tech som har mye høyere forskningsintensitet».*

Et viktig aspekt ved relevansen til RFF Oslo var fondets rolle som mellomledd og brobygger i det samlede virkemiddelapparatet. En representant fra NHO uttrykker det slik: *"RFF-midlene må kobles tettere til regionale satsinger som Oslo Science City – det er her synergiene ligger."* RFF fungerte som et supplement – ikke en konkurrent – til nasjonale ordninger som Innovasjon Norges innovasjonskontrakter og Forskningsrådets IPN. Flere informanter peker på fondets fleksibilitet og korte avstand mellom forvaltning og brukere som en styrke. Dette har gjort det lettere å tilpasse prosjektene til brukerens behov og modenhetsnivå.

Etter avviklingen av fondet rapporteres det om et *hull* i systemet for forskningsfinansiering, der mange av de aktørene som tidligere benyttet RFF ikke finner alternative ordninger med tilsvarende funksjon. Informantene etterlyser derfor et nytt virkemiddel med *"lav terskel for å søke og motta tilskudd, som tilbyr faglig kvalitetssikring av forretningsideer og regional forankring"*.

4.2 Relevans

Dette delkapitlet belyser problemstillingen «Hvilken betydning hadde regional forskningsfinansiering for brukerne?» Selv om midlene som ble kanalisert til RFF Oslo var relativt beskjedne i nasjonal sammenheng, viser denne evalueringen at fondet hadde stor betydning for brukerne og for det regionale innovasjonsøkosystemet i hovedstadsregionen. I stort viser de kvalitative intervjuene at RFF Oslo ble opplevd som

et lett tilgjengelig, fleksibelt og behovstilpasset virkemiddel, bidro til å mobilisere aktører, finansiere oppstarten av forskningsbaserte innovasjonsprosjekter og knytte nye forbindelser mellom offentlig sektor, næringsliv og forskningsmiljøer.

Til tross for et begrenset årlig budsjett hadde RFF Oslo høy gjennomslagskraft. Fondet klarte å nå målgrupper som ofte faller utenfor større og mer komplekse virkemidler, som SMBer, oppstartsselskaper og kommunale etater med lite erfaring fra forskningsprosjekter. En rekke informanter omtaler RFF Oslo som den nødvendige inngangen til forskningssystemet for aktører med lav forskningsmodenhet. Som én informant formulerer det: *«Dette er en inngangsport for bedrifter som trenger forskere, men som ikke kjenner landskapet. Det er en døråpner.»* Det gjorde fondet særlig viktig for aktører som befant seg tidlig i innovasjonsløpet, og for samarbeid på tvers av sektorer og fag.

RFF Oslo tilbød et finansieringsnivå og en søknadsprosess som var overkommelig, og det var nettopp dette som gjorde det mulig å realisere prosjekter med regional forankring og høy relevans, men lav institusjonell kapasitet. Flere av prosjektene som ble realisert gjennom RFF Oslo ville ikke passet inn i nasjonale ordninger. Det kunne skyldes lav egenkapital hos søkerne, manglende formell FoU-kompetanse, eller at temaet ikke var nasjonalt prioritert. Som en aktør sier: *«Vi har gitt penger til prosjekter som Innovasjon Norge ikke kan støtte. [...] Og mange av våre bedrifter har ikke egenkapital til å møte kravet i Forskningsrådet.»*

RFF Oslo la til rette for samarbeid mellom aktører som ellers sjeldent møtes. Flere informanter viser til at fondet muliggjorde prosjekter mellom kommuner, forskningsmiljøer og teknologibedrifter, særlig innenfor helse, miljø og klima. Oslo kommune trekker fram: *«Det at Oslo kommune fikk dokumentert virkning i piloter har vært en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for klima- og teknologitiltak.»*

Et gjennomgående tema i evalueringen er at nedleggelsen av RFF Oslo har skapt et hull i virkemiddelapparatet. Informanter beskriver en redusert innovasjonstakt gjennom at færre søker seg til FoU og tap av muligheter til å teste ut forskningsbaserte ideer. *«Etter at RFF forsvant, har vi mistet tempo, og noen ideer kommer ikke opp. Det er som komparativ politikk – vi vet ikke hva vi kunne fått til.»*

Selv om evalueringen har vist at RFF Oslo fungerte godt, og at det var sterk etterspørsel i målgruppen, ble fondet lagt ned. Flere informanter uttrykker frustrasjon over dette. *«Dette var et verktøy som fungerte, og som det var behov for. Det at det ble borte var et politisk valg, ikke et kunnskapsbasert ett,»* påstår en representant fra NHO.

Fondets legitimitet blant brukerne har vært høy, og det pekes på at det særlig i Oslo fylte RFF en rolle som var skreddersydd til det regionale behovsbildet. Fondet ble sett på som fleksibelt, tillitsfullt og nært – og dermed effektivt i å mobilisere nye aktører. Flere av

informantene mener det er nødvendig å etablere et nytt virkemiddel som kan overta RFFs funksjon: et trinn mellom FORREGION og Forskningsrådet, med forskningsfaglig kvalitetssikring og regional forvaltning.

Nordic Brain Tech - CEREBRI – Innovativ migrenebehandling fra forskning til marked

CEREBRI er et nytt, medisinsk produkt utviklet for å forebygge migrene ved hjelp av biofeedback-teknologi kombinert med daglig avspenningstrening. Løsningen består av to trådløse sensorer og en app som visualiserer pasientens fysiologiske respons i sanntid, og hjelper brukeren med å trene opp sitt autonome nervesystem til å regulere stress. Behandlingen er spesielt rettet mot kvinner og unge, der migrene er særlig utbredt og behandlingsmulighetene ofte begrenset. Produktet bygger på forskning ved NTNU og St. Olavs hospital og har som mål å gjøre biofeedback, en kjent men lite tilgjengelig behandlingsform, langt mer brukervennlig og tilgjengelig for folk flest.

Utviklingen av CEREBRI har vært tett koblet til forskningsmiljøene, men det var først gjennom tilgang til offentlig innovasjonsfinansiering at prosjektet virkelig fikk fart. Selskapet bak, Nordic Brain Tech, har mottatt støtte fra en rekke virkemiddelaktører, og Regionalt forskningsfond (RFF) Oslo har spilt en særlig viktig rolle i dette løpet. Med et tilskudd på 2,5 millioner kroner bidro RFF til at prosjektet kunne gjennomføre avgjørende arbeid med dokumentasjon, kvalitetssikring og regulatoriske krav i forkant av klinisk utprøving. RFF-støtten har i tillegg vært mulig å kombinere med et EU-finansiert prosjekt, noe som styrket finansieringsgrunnlaget og gjorde det mulig å realisere aktivitetene i nødvendig omfang.

Støtten fra RFF kom i en avgjørende fase der produktet trengte å bevege seg fra prototype til et ferdig utviklet, medisinsk godkjent system. RFFs fleksibilitet, raske behandlingstid og forståelse for småbedrifters behov skilte seg ut sammenlignet med andre støtteordninger, og ble avgjørende for fremdriften i prosjektet. Samtidig har støtten fra Norges forskningsråd, Eurostars og Innovasjon Norge, i kombinasjon med privat kapital, bidratt til at produktet nå er klart for klinisk testing.

Bak prosjektet står et tverrfaglig team med bakgrunn fra blant annet entreprenørskap, medisin og teknologi. Idéen oppsto gjennom et oppdrag ved NTNU der en student i entreprenørskap skulle kartlegge forretningspotensialet i et pågående forskningsprosjekt. Da det viste seg at det eksisterte et konkret og udekket behov i markedet, ble dette starten på etableringen av Nordic Brain Tech. Prosjektet har senere utviklet seg gjennom samarbeid med NTNU, St. Olavs hospital og partnere i EU, og selskapet har i dag vokst til et team på syv ansatte.

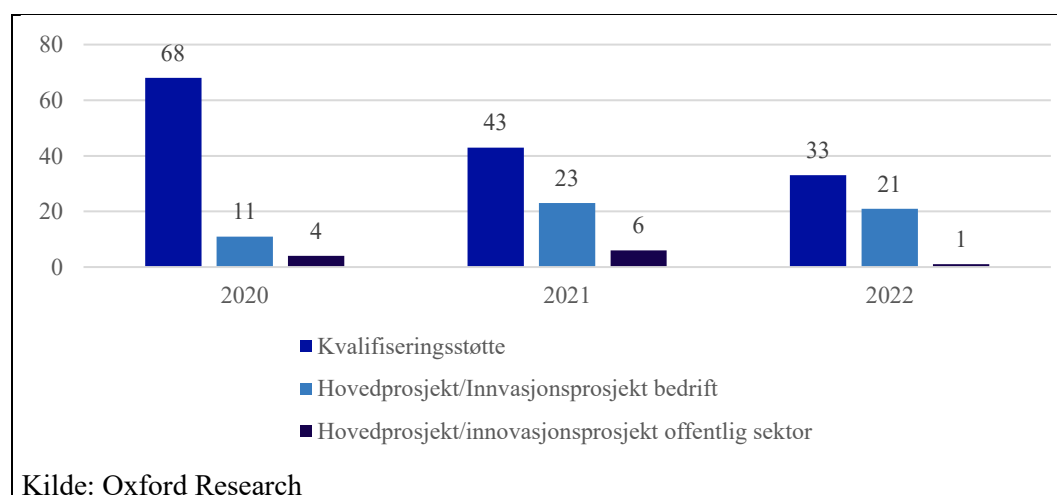
Til tross for at RFF-finansieringen er avsluttet, fortsetter aktivitetene i prosjektet. CEREBRI gjennomfører nå en omfattende randomisert kontrollstudie med 290 pasienter fordelt på fire norske sykehus. Parallelt arbeides det med å utvikle og lansere to produktversjoner: en ikke-medisinsk utgave som planlegges lansert i 2025, og en regulatorisk godkjent versjon i 2026. På sikt er målet at CEREBRI skal innlemmes i blåreseptordningen og bli tilgjengelig som et lavterskeltilbud for personer med migrene. Den langsiktige ambisjonen er å tilby et effektivt, digitalt og selvstyrt behandlingsalternativ som styrker pasientens autonomi – og som fyller et behov der dagens helsesystem ofte kommer til kort.

4.3 Prosjekttipe

RFF Oslo bestod av to typer tilskuddsordninger; Kvalifiseringsstøtte og hovedprosjekt/innovasjonsprosjekt. Størrelsen på rammen for utlysningen kunne variere, men var på typisk på 100 000 til 350 000 NOK for kvalifiseringsprosjekt og en til tre millioner NOK for hovedprosjekt/innovasjonsprosjekt. I perioden 2020–2023 mottok RFF Oslo totalt 144 søknader om kvalifikasjonsprosjekter og 66 søknader om innovasjonsprosjekter. Hoved-/Innovasjonsprosjektene hadde en betydelig høyere gjennomsnittlig søknadssum (2,17 millioner NOK i gjennomsnitt) sammenlignet med kvalifikasjonsprosjekter (0,33 millioner NOK i gjennomsnitt). 67 kvalifikasjonsprosjekter og 23 innovasjonsprosjekter ble innvilget. Til tross for færre innvilgede innovasjonsprosjekter, har disse mottatt en samlet høyere finansiering, noe som indikerer en målrettet satsing på mer kapitalkrevende innovasjonsprosjekter.

Figuren under viser utviklingen i antall RFF-søknader fordelt på kvalifikasjonsprosjekter, hovedprosjekter i næringslivet og offentlig sektor for årene 2020, 2021 og 2022. Dataene viser nedgang i antall kvalifikasjonsprosjekter fra 2020 (68 søknader) til 2022 (33 søknader), mens hovedprosjektene har en mer stabil utvikling. En forklaring for nedgangen kan være Covid-pandemien. Innovasjonsprosjekter i offentlig sektor har forblitt marginale gjennom perioden.

Figur 4: Antall RFF-søknader fordelt på kvalifikasjons- og hovedprosjekter

4.3.1 Kvalifiseringsstøtte

Kvalifiseringsstøtte var tilpasset forprosjekter med støttegrenser på 100 000–350 000 NOK. RFF Oslo var primært rettet mot kvalifiseringsstøtte innrettet for å imøtekomme offentlig sektors behov for forskningsbaserte innovasjonsprosjekter med potensial for videreføring i hovedprosjekter med fokus på offentlige utfordringer. Bedrifter i fondsregionen kunne søke om støtte til regionale innovasjonsprosjekter for næringslivet.

Både private og offentlige virksomheter i fondsregionen kunne søke regionale innovasjonsprosjekter og samarbeide med både nasjonale og internasjonale FoU-miljøer og bedrifter. I perioden 2020-2023 finansierte RFF Oslo 67 kvalifiseringsprosjekter med totalt 22,5 millioner NOK og 23 hovedprosjekter med totalt 47.3 millioner NOK. Samlet sett viser figur 5 en stabil finansieringsperiode i 2020 og 2021, en gradvis reduksjon i 2022, og en markant nedgang i 2023 som kan forklares med fondets avvikling.

En alternativ forklaring for nedgangen, kan være tilgjengelige midler. Fondet ”overtok” 16 millioner NOK i restmidler fra RFF hovedstaden. Restmidlene ble spredt ut over utlysningene de første to årene. Dermed fikk fondet et større avtrykk enn de statlige bevilgningene skulle tilsi. I 2022 var disse midlene stort sett brukt opp. Bevilgningene fra KDD gikk ned fra 21,9 millioner NOK, til 19,6 millioner NOK, til 16 millioner NOK det siste året. Totalt i perioden ble 67 kvalifikasjonsprosjekter finansiert med en samlet bevilgning på 22,47 millioner NOK.

Figur 5: Gjennomsnittsanalyse for fordeling av kvalifikasjonsprosjekter og bevilgede midler per år

År (startdato prosjekt)	Antall prosjekter per år	Bevilget beløp per år, NOK	Gj.snitt beløp per prosjekt, NOK
2020	25	8 408 747	336 350
2021	25	8 452 000	338 080
2022	12	4 087 000	340 583
2023	5	1 526 863	305 373
Totalt	67	22 474 610	335 442

Analysen av budsjett- og prosjektfordelingen per satsingsområde viser en balansert tildeling av midler, med klare prioriteringer innen helse, miljø og digitalisering. Nærmere analyse av registerdata viser at RFF Oslo hadde en strategisk prioritering av helse- og miljøprosjekter, med mer målrettet finansiering til digitalisering og industri (jamfør figuren under).

Figur 6: Fordeling av kvalifikasjonsprosjekter og bevilgede midler per satsingsområde

Satsingsområde	Antall prosjekter per satsingsområde	Bevilget beløp per satsingsområde, NOK	Gj.snitt beløp per prosjekt, NOK
Helse og velferd	20	6 950 000	347 500
Miljø og bærekraft	22	7 391 863	335 994
Digitalisering og teknologi	16	5 172 747	323 297
Industri og energi	9	2 960 000	328 889
Totalt	67	22 474 610	335 442

4.3.2 Hovedprosjekt

Størrelsen på rammen for hovedprosjekter/innovasjonsprosjekter varierte, men var typisk på en til tre millioner NOK over ett til to eller tre år. Disse prosjektene skulle bidra til å løse spesifikke regionale utfordringer gjennom forskningsdrevet innovasjon. De tre tekstboksene i rapporten som gjenforteller innovasjonsprosessene til tre av tilsagnsmottakerne viser bredden i samfunnsutfordringer hvor RFF Oslo har bidratt med forskningsfinansiering.

Figur 7: Gjennomsnittsanalyse for fordeling av hovedprosjekter og bevilgede midler per år

År (startdato prosjekt)	Antall prosjekter per år	Bevilget beløp per år, NOK	Gj.snitt beløp per prosjekt, NOK
2020	0	0	0
2021	7	14 094 438	2 013 491
2022	9	20 089 500	2 232 167
2023	7	13 105 000	1 872 143
Totalt	23	47 288 938	2 056 040

Fordelingen av hovedprosjekter og finansiering i perioden 2021–2023 viser en økning i 2022. I 2021 og 2023 var antallet prosjekter stabilt på 7 per år, med en samlet finansiering på henholdsvis 14,1 millioner NOK og 13,1 millioner NOK. I 2022 økte prosjektaktiviteten til 9 prosjekter og en samlet finansiering på 20,1 millioner NOK. I oppsettet for fordeling av antall hovedprosjekter i perioden, er det viktig å påpeke betydningen av utlysningstidspunkt og tidsforbruk til søknadsbehandling. Spesialrådgiver ved Oslo kommune forklarer at; «Vi lyste ut de første hovedprosjektene høsten 2020, men på grunn av tiden det tar i søknadsbehandlingen, ble ikke vedtak om bevilgning gjort før året etter. Det høye tallet i 2022 skyldes at bevilgningen på våren er fra søknader levert året før, mens bevilgningen på høsten ble gjort innenfor samme kalenderår som søknadsfristen».

Totalt ble 23 hovedprosjekter finansiert med 47,3 millioner NOK. Registerdata viser fondets prioritering av prosjekter innenfor helse- og velferd, mens miljøprosjekter mottok lavere finansiering per prosjekt. Forklaringen kan være at helsesektoren i Oslo er en forskningsintensiv næring som har mange aktører som er flinke til å skrive søknader, og lage prosjekter.

Figur 8: Fordeling av hovedprosjekter og bevilgede midler per satsingsområde

Satsingsområde	Antall prosjekter per satsingsområde	Bevilget beløp per satsingsområde, NOK	Gj.snitt beløp per prosjekt, NOK
Helse og velferd	9	21 307 500	2 367 500
Miljø og bærekraft	7	12 315 000	1 759 285
Digitalisering og teknologi	7	13 666 438	1 952 348
Totalt	23	47 288 938	2 056 040

4.4 Evaluators vurdering

RFF Oslo vurderes som et målrettet og relevant virkemiddel for å styrke forskningsbasert innovasjon og samspill i Osloregionen. Evalueringen viser at RFF Oslo hadde høy grad av relevans innenfor det regionale virkemiddelapparatet for forskningsbasert innovasjon. Vårt datamateriale bærer imidlertid preg av at forskningsmidlene i ordningen var svært begrenset, sett opp mot støtteordninger i det nasjonale virkemiddelapparatet for forskningsfinansiering. Fondet har likevel fylt en regional rolle for virksomheter med behov for tidlig fase innovasjonsstøtte. Ordningen fungerte videre som et mellomledd mellom programmer som FORREGION og mer kapitalkrevende ordninger i Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Fondet var særlig viktig for aktører som ikke hadde forskningserfaring eller tilstrekkelig egenkapital til å kvalifisere for større støtteordninger. For flere aktører, særlig SMB og førstegangssøkere, var RFF Oslo en viktig inngangsport til forskningssamarbeid særlig innenfor sektorene helse, sirkulærøkonomi og klima.

Fondet var også en viktig katalysator for offentlig–privat forskningssamarbeid. Flere prosjekter har involvert kommunen, sykehus og forskningsinstitusjoner i felles utviklingsløp med bedrifter, og bidratt til å styrke relasjonene mellom academia og praksisfeltet.. Flere slike partnerskap ville i mange tilfeller ikke blitt realisert uten støtten.

En sentral styrke ved RFF Oslo var fondets regionale forankring og tematiske tilpasning. Fondets prioriteringer speiler hovedstadens næringsstruktur og FoU-profil. Det vurderes som vesentlig at regionale hensyn ivaretas i videre virkemiddelutvikling. Kombinasjonen av regional tematisk innretning og fleksibel prosjektstøtte trekkes frem som særlig virkningsfull for å få i gang relevante innovasjonsløp.

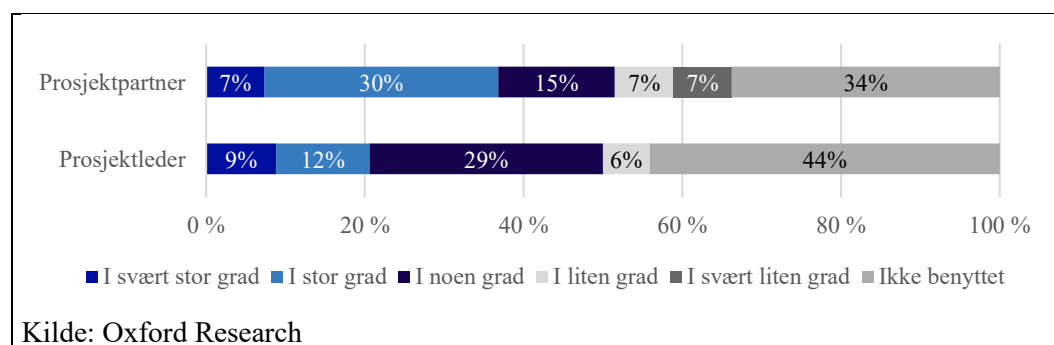
RFF Oslos innretning fylte et hull i det regionale virkemiddelapparatet, særlig for mindre bedrifter med lav forskningsmodenhet eller begrensede ressurser. Verken Forskningsrådet eller Innovasjon Norge har en innretning med lav terskel for direkte støtte til forskningsfinansiering for bedrifter. Etter avviklingen av RFF Oslo, mistet Oslo kommune et virkemiddel som kombinerer lav terskel, faglig kvalitetssikring og tematisk fleksibilitet. Dette er en problemstilling som også bør løftes inn i nasjonal politikk for FoU.

5. Koherens

Koherens handler om brukernes opplevelse av hvilken plass RFF Oslo har i systemet for forskningsfinansiering, og i hvilken grad brukerne opplever at RFF Oslo spiller sammen med og overlapper med andre lignende virkemidler på samme felt. I henhold til Forskriften for RFF¹⁴ skal fondsstyret påse at fondet er godt koordinert med andre virkemidler for forskning og utvikling, både regionale, nasjonale og internasjonale. Oppdragets tredje problemstilling; **Hvilken plass har RFF Oslo i systemet for forskningsfinansiering**, understreker at fondet ikke eksisterer i et vakuum, men inngår som ett av flere virkemidler som finansierer og støtter prosjekter relatert til FoU og innovasjon for næringslivet og offentlige virksomheter. RFF skulle virke mobiliserende til andre virkemidler, for eksempel i Forskningsrådet og Europeiske forskningsprogrammer. Det var derfor viktig at RFF samspiller med kommunens øvrige virkemidler og at synergier realiseres der er potensial for det, som for eksempel FORREGION, innovasjonsprogram, SmartOslo¹⁵ og andre statlige og regionale virkemidler.

Figur 9 viser at 37 % av prosjektpartnerne og 21 % av prosjektlederne mener støtten i hovedprosjektet dekket finansieringsbehovet i *stor eller svært stor grad*. Samtidig svarte 44 % av prosjektlederne og 34 % av partnerne at støtten *ikke ble benyttet*, noe som tyder på at hovedprosjektstøtte var mindre relevant eller tilgjengelig for deler av målgruppen.

Figur 9: I hvilken grad synes du at støttens størrelse dekket prosjektets finansieringsbehov? - Hovedprosjekt (n=61)

RFF stiller krav om minst 50 prosent egenfinansiering i prosjekter som mottar støtte. Dette betyr at søkere må bidra med egne midler eller ressurser for å dekke en del av prosjektkostnadene. I survey rapporterte alle prosjektledere at prosjektene også ble

¹⁴ Kunnskapsdepartementet. (2019). Forskrift om de regionale forskningsfondene (FOR 2019-12-18 nr. 2110). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2019-12-18-2110>

¹⁵ [SmartOslo: Støtte til test- og utviklingsprosjekter - Oslo kommune](#)

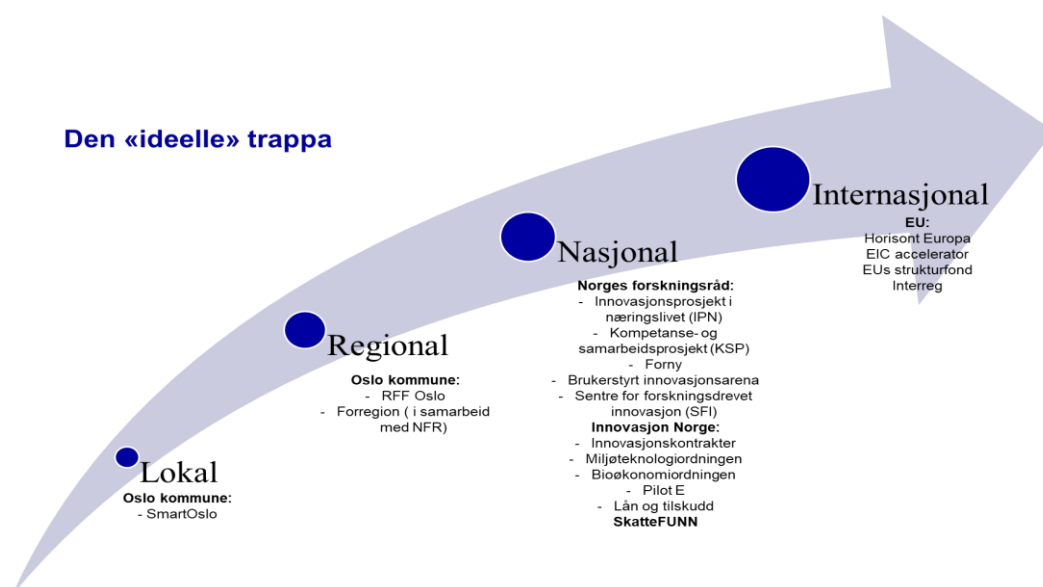
delfinansiert gjennom egenfinansiering. I tillegg benyttet 26 % annen offentlig finansiering enn RFF, mens kun 9 % har brukt annen ekstern finansiering. Egeninnsats var med andre ord en forutsetning for prosjektgjennomføring i de aller fleste tilfeller. Blant prosjektlederne som har mottatt støtte fra andre offentlige virkemiddelaktører i tillegg til RFF, er Innovasjon Norge og Forskningsrådet de klart mest fremtredende kildene (begge nevnt av 56 %). En mindre andel viser til EU, Oslo kommune, FORREGION eller andre aktører (11 % hver).

5.1 RFF Oslos plass i systemet for forskningsfinansiering

Fra virksomhetenes ståsted er det ikke forvaltningen av ordningen som er viktigst, men hvordan ulike ordninger samlet sett kan bidra til å realisere en innovasjonsidé. Virkeligheten for mange små- og mellomstore virksomheter i tidlig fase preges derfor av det som kan beskrives som en "lappeteppeøkonomi", der støtten hentes fra flere kilder over tid. Innovasjonsprosjekter bygges opp som sekvenser av tiltak, der hver enkelt del av prosessen tilpasses virkemidlenes krav, tidsfrister og formål.

I en ideell virkemiddelstruktur vil virksomhetens innovasjonsløp kunne kobles til en helhetlig og trinnvis finansieringsmodell – ofte omtalt som «finansieringstrappa for forskning» – som støtter fremdriften av forretningsideen fra idé til marked. En slik trapp illustreres i figuren under. I realiteten bruker altså virksomheter som mottok støtte fra RFF Oslo, også andre virkemiddelaktører for å realisere deres intenderte innovasjonsløp, og reisen deres i virkemiddeltrappa er ikke lineær fra lokale til internasjonale ordninger.

Figur 10: Den «ideelle» trappa for forskningsfinansiering

Innenfor virkemiddelsystemet har hver ordning egne målsettinger, målgrupper og støtteformer. Systemet kan forstås som en tenkt trapp, der virksomheter beveger seg fra idé- og oppstartsfase til markedsintroduksjon og kommersialisering – fra regionale mobiliseringsmidler via nasjonale støtteprogrammer til deltakelse i internasjonale satsinger. Hvilket virkemiddel som er relevant, vil blant annet avhenge av virksomhetens modenhetsnivå, innovasjonshøyde, avstand til markedet og framdriften i kommersialiseringsløpet.

I vårt datamateriale er RFF Oslo omtalt av en rekke informanter som et viktig mellomledd i virkemiddeltrappa – plassert mellom lokale og regionale ordninger som FORREGION og ordninger med høyere inngangsterskel som Forskningsrådets IPN og EUs rammeprogram Horisont Europa. RFF Oslo fungerte som en inngang for forskningsumodne aktører som gjorde det mulig å modne ideer og samarbeid frem mot mer krevende søknadsarenaer. Dette gjorde RFF Oslo til en koblingsboks i et ellers fragmentert virkemiddelapparat. Uten denne koblingen opplever flere aktører at de «faller mellom virkemidlene» og ikke finner egnede kilder for forskningsfinansiering.

Sammensetningen av aktørgruppene understreker den betydningen kunnskap har i innovasjonsprosesser og som etableres gjennom forskningsdrevet innovasjon. I en kunnskapsstyrt økonomi er fokuset å styrke forskning for regional innovasjon og utvikling, å mobilisere til økt FoU-innsats i regionene og å bidra til økt forskningskvalitet og utvikling av gode og konkurransedyktige FoU-miljøer i regionene. RFF innebærer en viktig videreutvikling av den regionale innovasjons- og forskningspolitikken i Norge, der fylkeskommunene har ambisjon om å spille en sterkere rolle i samfunnsutvikling og i arbeidet med forskning som virkemiddel for innovasjon og verdiskaping.

I praksis kommuniserer virkemiddelaktørene i stor grad sine egne ordninger og posisjoner, ofte uten helhetlig hensyn til bedriftens behov eller helhetlige innovasjonsreise. Dette fører til at det kan være vanskelig for søkerne å forstå sammenhenger og overlapp mellom virkemidler. Det gjør det også utfordrende å vurdere RFF Oslo isolert, ettersom fondets funksjon og verdi i stor grad avhenger av samspillet med øvrige deler av virkemiddelapparatet.

5.2 Komplementaritet

RFF Oslo hadde en målsetning om å utfylle de ulike nasjonale og internasjonale virkemidler for forskningsfinansiering, altså være en komplementær funksjon i forsknings- og innovasjonsøkosystemet. Dette samspillet kan forstås gjennom både horisontal og vertikal komplementaritet, hvor RFF Oslo kunne bidra til å styrke effekten av andre virkemidler.

Horisontal komplementaritet, eller gjensidig forsterkning, innebærer at flere virkemidler kan øke nytten av hverandre når de benyttes samtidig. I tilfellet med RFF Oslo har det vært et klart samspill mellom RFF og andre aktører som Innovasjon Norge og Forskningsrådet. Innovasjon Norge støtter primært kommersialisering, men har begrensede muligheter for å støtte forskningsdelen av innovasjonsprosessen. På den andre siden stiller Forskningsrådet krav om høy medfinansiering og forskningshøyde, noe som kan være utfordrende for mindre bedrifter eller virksomheter som befinner seg i tidlige faser av utviklingsprosessen.

Vertikal komplementaritet manifesterer seg i form av et kjedet samspill mellom virkemidler. Samspillet bygger på at effekten av ett virkemiddel blir forsterket dersom virksomheten tidligere har mottatt støtte fra et annet virkemiddel. For flere RFF tilskuddsmottakere har tilskuddet fungert som et brohode som muliggjorde og igangsatte innovasjonsløp og modne ideer før videre søknader til Innovasjon Norge, Forskningsrådet eller EU. Slikt virkemiddelsamspill øker verdien av RFF og også de øvrige virkemidlene. Et eksempel på dette kan ses i virksomheten Roadguard, som først benyttet RFF Oslo for å starte innovasjonsprosessen, og deretter gikk videre til kommersialiseringsfasen gjennom å bruke andre støtteordninger (tekstboksen under).

Ifølge flere informanter, har bortfallet av RFF Oslo ført til at systemet for støtte til forskning og innovasjon har blitt mer fragmentert, og koblingen mellom regionale og nasjonale virkemidler har svekket seg. Flere informanter peker på at uten RFF Oslo opplever mange aktører at ulike virkemidler peker i ulike retninger, og at det ikke finnes en koordinert innsats som binder disse sammen. Som en representant for NHO uttaler det: *«Vi har analysert over 90 virkemidler – alle peker i ulike retninger. Vi må spenne dem sammen foran én vogn.»* Dette fremhever behovet for et samlende virkemiddel som både koordinerer og bygger bro mellom de ulike nivåene i systemet. Uten dette, står man igjen med løsrevne støttesystemer som ikke er i stand til å møte behovene i nyetablerte innovasjonsløp på en helhetlig måte.

Flere informanter påpeker at RFF fylte et viktig mellomledd i virkemiddelapparatet. I følge de samme informantene rammer frafallet av mellomleddet særlig utvikling av små og mellomstore forskningsprosjekter som har for lavt innovasjonsinnhold til å kvalifisere for INs støtte, men samtidig ikke har tilstrekkelig størrelse eller forskningshøyde for å være aktuelle for Forskningsrådets programmer. Denne mangelen på et mellomledd skaper finansieringsutfordringer for startups og nyetablerte bedrifter som kan falle mellom to stoler i det eksisterende virkemiddelapparatet. Samlet sett har RFF Oslo ikke bare vært en viktig bidragsyter til tidligfase innovasjon, men også fungert som en kobling mellom regionale og nasjonale virkemidler. Uten RFF Oslo har både små og mellomstore virksomheter, samt FoU-aktører, mistet en støtteordning for å realisere innovasjonsløp

Roadguard - Regionalt bedriftsprosjekt

Roadguard og SINTEF har samarbeidet om å utvikle et system for måling av dekkmonsterdybde på kjøretøy i fart, basert på sensorer integrert i veibanen. Formålet er å muliggjøre kontinuerlig registrering av dekktilstand uten å stanse trafikken. Utviklingen er teknologisk krevende, særlig på grunn av høye kjøretøyhastigheter og krevende driftsforhold i veimiljøet. Den største utfordringen i oppstartsfasen var imidlertid å sikre finansiering til utvikling og bygging av produktet. RFF Oslo ble en sentral aktør i prosjektets tidlige fase gjennom å støtte prosjektet «Product research and development project for road safety purposes». I 2021 ble Roadguard tildelt 1,8 millioner kroner fra RFF Oslo, noe som la grunnlaget for videre utvikling av systemet og selskapets videre vekst.

Fra idé til veletablert bedrift

Prosjektet ble initiert i 2020 gjennom etableringen av selskapet av to gründere, begge med bakgrunn fra finanssektoren. Initiativet sprang ut av en felles bekymring for trafikksikkerheten knyttet til slitte dekk, særlig blant kjøretøy som krysser grensen til Norge om vinteren. Ifølge gründerne er det en betydelig andel av utenlandske tungtransportkjøretøy, særlig fra Øst-Europa, som kjører med utilstrekkelig monsterdybde, noe som øker risikoen for ulykker og trafikkstans. Dette gjelder spesielt ved krevende vinterforhold, der tungtransport uten tilstrekkelig dekkutrustning ofte setter seg fast.

For å vurdere muligheten for et sensorsystem som kunne måle dekkmonsterdybde i fart, gjennomførte gründerne en mulighetsstudie med støtte fra Viken fylkeskommune (200 000 kroner). Studien vurderte teknisk, økonomisk og organisatorisk gjennomførbarhet og konkluderte med at prosjektideen var realiserbar og økonomisk bærekraftig. Basert på disse funnene ble det etablert kontakt med forskningsmiljøer ved IFE og SINTEF Digital. Formålet var å utvikle et system for automatisk kontroll av dekktilstand i trafikken. Dette er relevant fordi dekk utgjør en stor kostnad for transportselskaper, og manglende kontroll gjør det økonomisk fristende å omgå krav til dekkssikkerhet. Et pålitelig og integrert kontrollsystem kan dermed redusere risiko og bidra til økt trafikksikkerhet. Systemet er utviklet har vist evne til å måle monsterdybde med en presisjon på 0,1 mm ved hastigheter over 100 km/t.

Betydningen av RFF-støtten

Roadguard ble etablert for oppstarten av FoU-prosjektet, men det var først med finansiering fra RFF Oslo at utviklingsarbeidet kunne starte. Selskapet hadde verken aksjekapital eller investorer ved oppstart, og prosjektet som fikk støtte, er fortsatt selskapets eneste virksomhet. Ifølge gründeren ville Roadguard ikke eksistert uten RFF-støtten, som har fungert som en grunnstein i selskapets tidlige utvikling. Støtten ga ikke bare finansiell mulighet, men også en form for faglig validering. Kombinasjonen av SINTEF som FoU-partner og RFF som medfinansør gjorde det enklere å få tillit i investormarkedet.

Etter at den første prototypen var utviklet, har Rødgaard sikret videre finansiering gjennom flere kilder. Dette inkluderer et kommersialiseringstilskudd på 700 000 kroner fra Innovasjon Norge, 3,8 millioner i pilotstøtte samt SkatteFUNN. Et nytt utviklingsprosjekt er også i gang, med en ramme på 9,5 millioner kroner fra Forskningsrådet gjennom IPN-ordningen. Den første betydelige private investeringen kom fra en engleinvestor, som har deltatt i flere påfølgende runder. Selskapet har totalt hentet inn 36 millioner kroner i privat kapital, og har i dag ti ansatte.

Den første pilotinstallasjonen er nå i drift på Svinesund og er finansiert av Statens vegvesen, som også har inngått en kommersiell avtale med selskapet. Roadguard arbeider videre med å forbedre målemodulene og utvikle robuste systemer for drift i krevende miljøforhold. Teststasjoner har gjort det mulig å samle inn store

Gründeren peker på at virkemiddelapparatet i liten grad er tilpasset forskningsdrevne oppstartsbedrifter med teknologiutvikling som kjerne. Selv om RFF-støtten var avgjørende for Roadguard, oppleves den typiske anvendelsen av slike midler som bedre tilpasset etablerte bedrifter. Dette kan tyde på et strukturelt skille i tilgangen til offentlig finansiering, hvor nyetablerte teknologibedrifter møter høyere terskler enn større og mer etablerte aktører.

Statens Vegvesen (SVV) har behov for bedre verktøy for å kontrollere dekktilstanden på kjøretøy, særlig på vinterføre. Etter flere alvorlige hendelser på veiene i 2021 identifiserte SVV et behov for automatisert og effektiv kontroll av mønsterdybde på dekk – spesielt blant utenlandske tunge kjøretøy. Ifølge en informant fra SVV, viser stikkprøver at om lag 10 prosent av kjøretøyene kjører med for dårlige dekk. To enkeltstående hendelser med fastkjørte trailere på Østlandet har medført samfunnskostnader på henholdsvis 3,6 og 7,1 millioner kroner. Ved å kunne identifisere kjøretøy med dårlig dekkutrustning i sanntid, kan SVV både øke trafikksikkerheten og redusere samfunnsøkonomiske tap.

En markedsundersøkelse viste at eksisterende teknologier var begrenset til lavhastighetsløsninger innendørs, for eksempel i verkstedmiljøer, og at det manglet løsninger egnet for norske forhold utendørs i normal hastighet.

Foreløpig brukes Roadguards løsning hovedsakelig til datainnsamling og trening av algoritmer, men SVV

5.3 Evaluators vurdering

Regionalt forskningsfond (RFF) var en av byggesteinene i det regionale virkemiddelapparatet for forskningsdrevet innovasjon. Konsekvensene av RFFs bortfall har imidlertid slått forskjellig ut for ulike virksomheter, avhengig av virksomhetenes integrasjon i det regionale virkemiddelapparatet og deres tilgang til nasjonale og internasjonale forskningsfinansieringsordninger. I et landskap der nasjonale virkemidler i økende grad konsentreres om store strategiske satsinger med høy konkurranse, fremstår RFF Oslo som et instrument for igangsetting av regionale FoU-aktiviteter. Fondet har kunnet tilby en lavere terskel for næringslivsdeltakelse og støtte til prosjekter med høy relevans, selv om de er av mindre skala. Videre har RFF Oslo fungert som en brobygger mellom FoU-institusjoner, SMBer og offentlig sektor, i tråd med regjeringens ambisjoner om å styrke samspillet mellom forskning og verdiskaping.

Forskningsfinansieringen via RFF Oslo var imidlertid relativt begrenset i både omfang og tilgjengelige midler. Derfor har et begrenset antall virksomheter mottatt støtte. Vårt datamateriale viser imidlertid at for de virksomhetene som har mottatt støtte fra RFF, har midlene hatt betydelig innvirkning på deres FoU-aktiviteter. Disse virksomhetene har ofte kombinert RFF-støtte med andre virkemidler for å nå sentrale milepæler i innovasjonsprosessen. Det er verdt å merke seg at støttemottakerne ikke nødvendigvis er representative for alle virksomheter i regionen; mange av dem har god kjennskap til virkemiddelapparatet og solid erfaring med søknadsprosesser. Prosjektene som har mottatt støtte fra RFF Oslo, kjennetegnes av høy innovasjonsgrad og forankring i

relevante samfunnsutfordringer. Evalueringen av RFF Oslo indikerer at fondet, i samspill med andre virkemidler, fungerte som et tiltak for tidligfaseinnovasjon og dermed hadde stor betydning for virksomheter med nystartede innovasjonsløp.

Det er videre grunn til å anta at de regionale forskningsfondene hadde større betydning for regioner med lavere forsknings- og utviklingsaktivitet, og for virksomheter med prosjekter med lavere innovasjonshøyde. En nasjonal analyse kunne potensielt ha avdekket om RFF fylte et vesentlig større finansieringshull for mindre sentrale regioner. I slike kontekster kan økt forskningsaktivitet relativt sett være mer kritisk for regional utvikling.

Bortfallet av RFF Oslo har ført til redusert koherens i virkemiddelapparatet. Flere informanter har argumentert positivt for etablering av en ny støtteordning for forskningsfinansiering som ivaretar regional forankring, tematisk fleksibilitet og forskningsfaglig kvalitetssikring. Forslagene inkluderer bedre koordinering mellom forskningsvirkemidler forvaltet av Innovasjon Norge, Forskningsrådet og fylkeskommunene. Det kan dekke områder av regional relevans som ikke fanges opp av eksisterende programmer.

Oslo står for rundt 30 prosent av Norges totale FoU-aktivitet og er preget av en høy konsentrasjon av virksomheter med betydelig innovasjonshøyde, ofte nært tilknyttet landets sterkeste næringsklynger, noe som indikerer lokaliseringsfordeler. Med slike fordeler kan det tenkes at Oslo-baserte virksomheter har større tilgang til finansieringsmuligheter for innovasjonsprosjekter gjennom nasjonale og internasjonale virkemidler. Registerdata fra RFF Oslo viser at støttetakerne, spesielt innovasjonsprosjektene, er relativt modne, med velutviklede forretningsidéer og høy innovasjonsgrad. Mange av disse virksomhetene har også mottatt støtte fra nasjonale og internasjonale virkemidler som Forskningsrådet, Innovasjon Norge og EU, noe som antyder at bortfallet av RFF Oslo i liten grad har påvirket innovasjonsøkosystemet i Oslo.

Regional forankring og fleksibilitet i utforming av virkemidler kan bidra til bedre måloppnåelse i nasjonal innovasjonspolitik. RFF Oslo er i en god posisjon til å komplementere nasjonale virkemidler blant annet ved å adressere behov som springer ut av regionens egenart og utviklingspotensial. Dette innebærer også et ansvar for tettere integrasjon med øvrige virkemiddelaktører i det samlede virkemiddelapparatet – både for å øke ressursutnyttelsen og for å forsterke den regionale effekten av nasjonale prioriteringer. Fragmentering og forvitring av nasjonale og internasjonale forskningsfinansieringsordninger er en risiko. Det kan begrense mulighetene for å søke midler til stadig større prosjekter som krever større investeringer fra aktører med betydelige tilskuddspotter. Dette kan føre til en negativ spiral som undergraver arbeidet med å utvikle fremragende forskningsmiljøer og styrke koblingen mellom akademia og næringsliv, et mål som er fremhevet av Draghi (2024).

RFF Oslo har operert innenfor et samspill av regionale, nasjonale og internasjonale finansieringsprogrammer. For Norge, som er en aktiv deltaker i EUs rammeprogrammer for forskning, er disse innsiktene av direkte relevans. Norske aktører har mottatt omtrent 15 milliarder kroner fra Horisont Europa mellom januar 2021 og oktober 2024. Det er 3,31 prosent av det totale budsjettet og plasserer Norge på åttende plass blant 140 land. Dette illustrerer Norges posisjon i europeisk forskningssamarbeid, men også behovet for kontinuerlig innsats for å opprettholde og styrke denne posisjonen.

For Oslo kommune har bortfallet av RFF hatt konkrete negative konsekvenser. RFF var det eneste virkemiddelet kommunen hadde til rådighet for direkte støtte til bedriftsinnovasjon. Bortfallet av RFF har dermed skapt et "hull i den regionale verktøykassen" og redusert kommunens muligheter til å bidra aktivt til næringsutvikling og realisere de ambisiøse målene for forskningsaktivitet som er fastsatt i sentrale politiske dokumenter.

6. Måloppnåelse og virkning

Dette kapitlet drøfter RFF ordningens måloppnåelse og virkninger. Kapitlet belyser altså den siste problemstillingen; **Hvilke resultater og effekter har RFF-midlene ført til for prosjektdeltakerne?** Det erkjennes at RFF Oslo har hatt kort virketid, og at fullstendige resultater og effekter av innovasjonsprosjekter ofte krever lengre tid for å realiseres. For prosjekter som mottok støtte tidlig i RFF Oslos virketid, er det større mulighet for å danne et helhetlig bilde om eventuelle prosjektresultater. For pågående prosjekter, og prosjekter bevilget de siste to årene, har vi kartlagt foreløpige oppnåelser. Basert på erfaringer fra effektstudien av RFF Oslofjordfondet og RFF Hovedstaden (Oxford Research, 2021), forventes disse foreløpige funnene å gi noen indikasjoner på forventinger om fremtidig måloppnåelse.

Det er imidlertid viktig å påpeke at fondets begrensede størrelse også har redusert mulighetene for å utløse større samfunnseffekter. En informant fra Oslo kommune mener at; «[...] *fondet var en dråpe i havet når 30 % av FoU skjer i Oslo. Fondet var for lite til å ha virkelig nedslagsfelt*» Sekretariatet for RFF Oslo uttrykte frustrasjon over nedleggelsen: «*Det var først da vi fikk opp volum og kjennskap at etterspørselen [etter midlene] skjøt fart – så ble det lagt ned.*» På tross av begrenset virkning på Oslo-økosystemets totale forskningsaktivitet understreker en informant fra SINTEF fondets strategiske verdi: «*Vi bygde kunnskap med RFF-midler som Oslo kommune brukte til politiske beslutninger.*»

Til tross for kort virketid og fondets begrensede tilgjengelige midler, har RFF Oslo oppnådd flere av sine definerte mål. Effektene av RFF-midlene kan systematiseres langs flere dimensjoner: 1) mobilisering av nye aktører og prosjekter, 2) realisering av konkrete innovasjoner og forskningssamarbeid, og 3) brobygging mellom forskning, næringsliv og offentlig sektor.

6.1 Mobilisering og akselerering

Evalueringen av RFF Oslo indikerer at kombinasjonen av kvalifiseringsstøtte og hovedprosjekter har fungert som et effektivt virkemiddel for å skalere opp og profesjonalisere innovasjonsideer. Fondets rolle som døråpner for FoU i tidlig fase er tydelig. Flere tilskuddsmottakere har senere mottatt ytterligere finansiering fra andre virkemiddelaktører, spesielt fra Forskningsrådet.

RFF Oslo bidro til å senke terskelen for samarbeid med FoU-aktører, spesielt for førstegangssøkere. Dette understrekes av informanten fra SINTEF: «*RFF var en inngangsport for bedrifter som trenger forskere, men ikke kjenner landskapet. Det er en døråpner.*» RFF Oslo lyktes i å engasjere små og nye bedrifter, og bidro til nye

innovasjonsløp innen helsesektoren, grønn industri og tekstil. Dette bekrefter fondets evne til å mobilisere aktører i prioriterte vekstområder. Imidlertid var fondets gjennomslag i offentlig sektor, og spesielt engasjementet fra Oslo kommune selv, lavere enn forventet, noe som utgjorde en svakhet i den samlede måloppnåelsen. Som sekretariatet for RFF Oslo bemerket: *«Vi har hatt veldig få prosjekter fra Oslo kommune selv, selv om fondet hadde satsingsområder for offentlig sektor.»* Dette indikerer et potensial for bedre informasjonsflyt og mobilisering av offentlige aktører, et syn som deles av informanten fra Norway Health Tech som hevder at: *«Det er mange som burde vært med, men som ikke visste om eller brukte ordningen.»*

RFF-midlene har vist seg å være spesielt positive for tidligfase innovasjon og for små virksomheter med begrensede ressurser. Deres støttede prosjekter har videre bidratt positivt til å mobilisere mer forskningssamarbeid mellom privat næringsliv og forskningsmiljøer, og dermed styrket koblingen mellom akademia og næringsliv. RFF Oslos betydning for innovasjonsøkosystemet i regionen fremheves av informanten fra Norway Health Tech: *«RFF Oslo har vært en brikke vi har regnet med og stolt på. Det merkes at den er borte.»* Videre bekrefter informanten fra Oslo Cancer Cluster at fondet har bidratt til videreutvikling av selskaper: *«Vi har sett at selskaper har kommet videre, fått nye forskningsmidler og gått til EU.»* I slike samarbeid bidro RFF Oslo til å styrke koblingen mellom næringsliv og forskning.

Videre har RFF Oslo har vært avgjørende for å teste ut prosjektideers kommersielle muligheter i tidlig utviklingsfase. Gjennom støtte fra fondet kunne mottakerne mer effektivt modne ideer til mer markedsklare produkter og tjenester. Samtidig erkjennes det at med et lite budsjett ble bare et fåtall av virksomheter støttet gjennom RFF, samtidig som at det finnes andre alternative finansieringskilder som tilskuddsmottakerne kan søke på.

6.2 Samarbeid

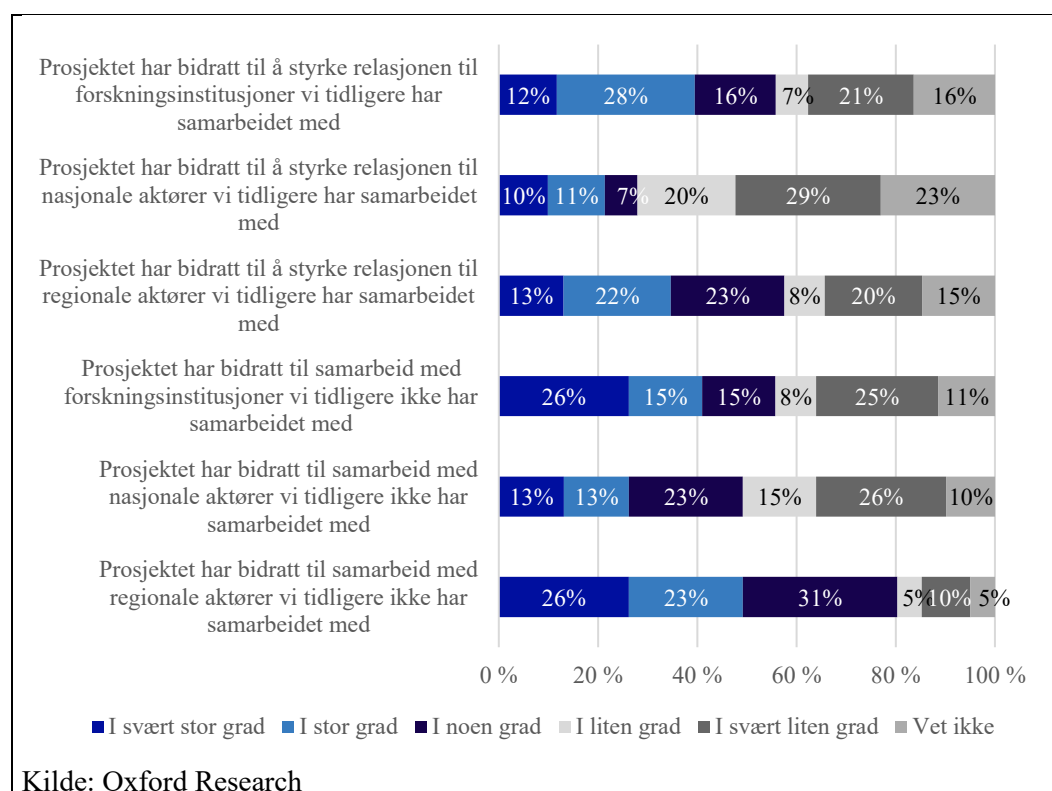
RFF Oslo har bidratt til adferdsendringer blant tilskuddsmottakere gjennom etablering av nye samarbeidsrelasjoner, forsterkning av eksisterende samarbeidsrelasjoner, og tilførsel av forskningskompetanse. RFF Oslo har særlig bidratt til å bygge bro mellom næringsliv og akademia. Tilskuddene har også bidratt til å aktivere forskningsmiljøer som ellers ikke ville vært involvert i næringsrettet innovasjon. Fondet har konkret støttet samarbeid mellom ulike aktører som OsloMet, Sintef, Oslo kommune og startups.

En konsekvens av bortfallet av RFF-midlene er mindre samarbeid mellom næringsliv og forskningsinstitusjoner. Når RFF ble avviklet forvitret insentiv og møteplasser for slike samarbeid. Avviklingen av RFF har også redusert mulighetene for forskningsfinansiering i kommunal sektor, et område som det var få prosjekter av i RFF Oslo porteføljen.

Flere informanter fremhever at RFF Oslo bidro konkret til nettopp etablering av samarbeid, og utvikling av felles prosjekter som involverte offentlige aktører og næringsliv. Fondet var også instrumentelt i å mobilisere forskningsmiljøer til næringsrettede prosjekter. Som informanten fra SINTEF bemerket: «*Prosjektene ga kompetanseoverføring og økt forståelse for systematisk kunnskapsutvikling i bedriftene.*» NHO informantens observasjoner underbygger dette: «*Vi så tydelig at samarbeidet mellom forskere og bedrifter økte gjennom RFF-prosjektene.*»

Figur 11 viser at RFF-prosjektene i særlig grad har bidratt til etablering av nye samarbeid med regionale aktører og forskningsinstitusjoner, hvor 49 % rapporterte dette i stor eller svært stor grad. Samtidig har prosjektene bidratt til å styrke eksisterende relasjoner til forskningsinstitusjoner (40 %). Relasjoner til nasjonale aktører synes imidlertid å ha blitt mindre påvirket, med nesten 30 % som rapporterer svært liten grad av styrking. Disse resultatene indikerer at fondet primært har hatt størst effekt på regionale og forskningsbaserte samarbeid, spesielt der det ikke fantes tidligere samarbeid.

Figur 11: Gi din vurdering av RFF-prosjektets bidrag til samarbeid (n=61).

Nærmere analyse av data viser at 68 % av respondentene har videreført samarbeidet med én eller flere partnere etter prosjektets slutt, enten i prosjekter med (43 %) eller uten (25 %) offentlig støtte. Selv om 26 % oppgir at samarbeidet ikke er videreført, og ytterligere

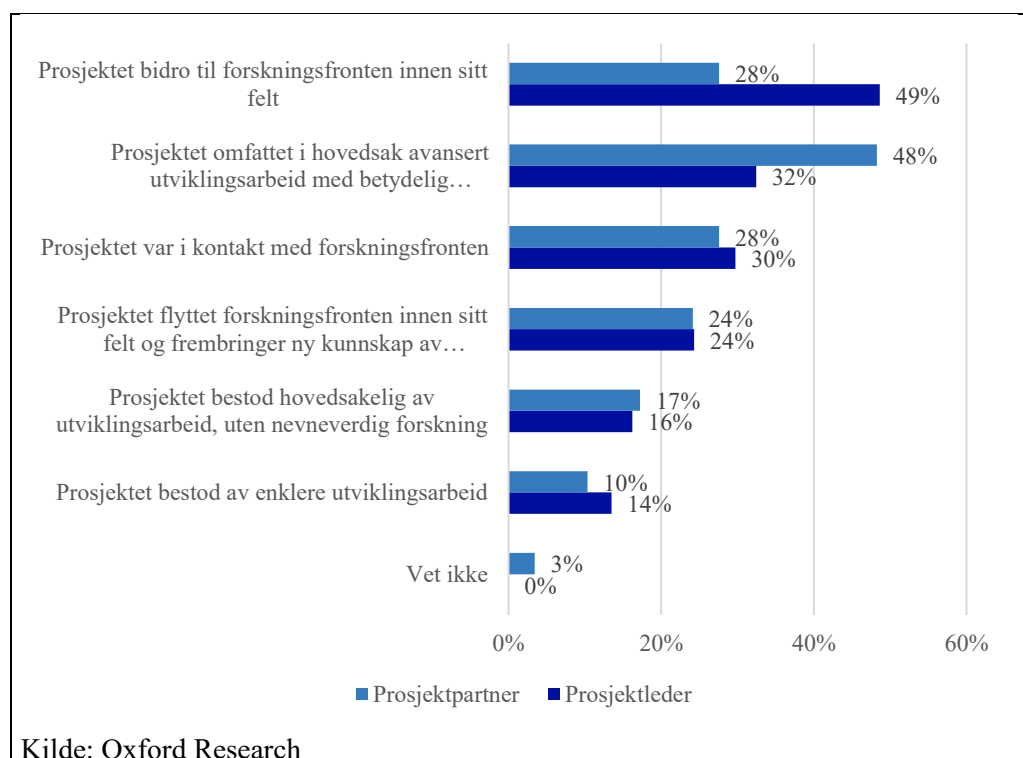
26 % indikerer at prosjektet fortsatt er uavsluttet, understreker dette at RFF har bidratt til etablering av varige samarbeidsrelasjoner for en betydelig andel av deltakerne.

6.3 Opplevelse av nytteverdi

RFF Oslo har bidratt til en variert, men betydelig nytteverdi for prosjektdeltakere og samarbeidspartnere. Selv om det er en jevn fordeling i graden av opplevd nytte og implementering blant samarbeidspartnere, med 24 % av prosjektlederne som rapporterer i svært stor, stor eller noen grad, og ytterligere 24 % som er usikre, indikerer dette et potensial for økt anvendelse av prosjekresultatene.

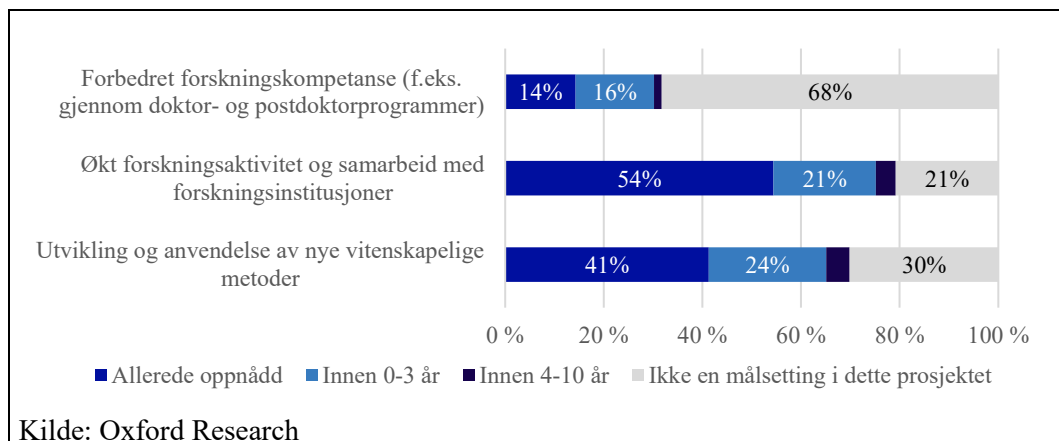
Analysen av forskningsinnholdet i de støttede prosjektene understreker RFF Oslos fokus på kunnskapsintensive initiativer. Figur 15 viser at en betydelig andel av prosjektene hadde et tydelig forskningsinnhold; 49 % av prosjektlederne og 28 % av partnerne rapporterte at prosjektet bidro til forskningsfronten innen sitt felt. I tillegg svarte 48 % av prosjektlederne og 32 % av partnerne at prosjektet omfattet avansert utviklingsarbeid med betydelig forskningsinnhold. Kun en mindre andel beskrev prosjektene som utviklingsarbeid med lite eller ingen forskning. Det bekrefter at tilfanget av prosjektsøknader med stor innovasjonshøyde var stort i denne fondsregionen.

Figur 12: Hvordan vil du beskrive forskningsinnholdet i prosjektet? Vennligst kryss av for ett eller flere alternativer (n=66)

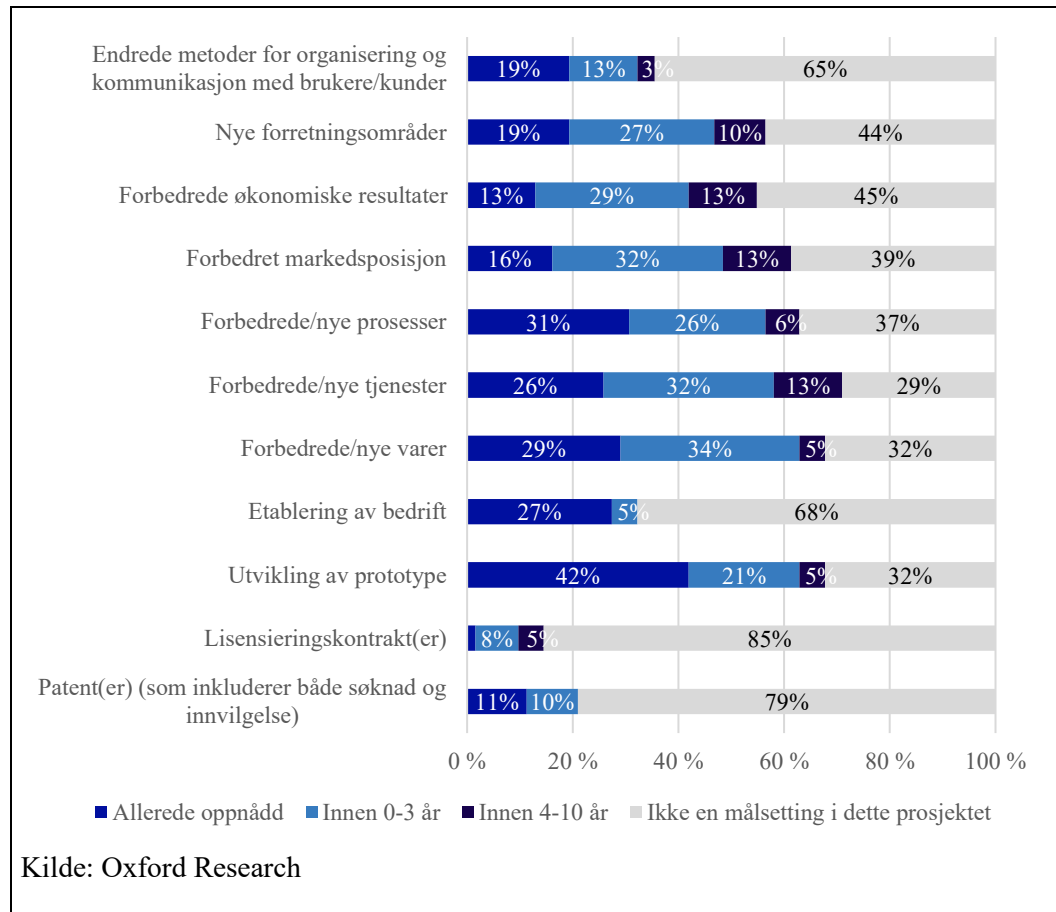
RFF-prosjektene har i særlig grad bidratt til økt forskningsaktivitet og styrket samarbeid med forskningsinstitusjoner, noe som er oppnådd av 54 % av respondentene. Videre har 41 % av prosjektene resultert i utvikling og anvendelse av nye vitenskapelige metoder. Det er verdt å merke seg at forbedring av forskningskompetanse i mindre grad var en primær målsetting for prosjektene. Dette understreker RFFs rolle som katalysator for forskningssamarbeid.

Figur 13: I hvilken grad har du oppnådd følgende forskningsrelaterte resultater gjennom RFF-prosjektet? (n=63)

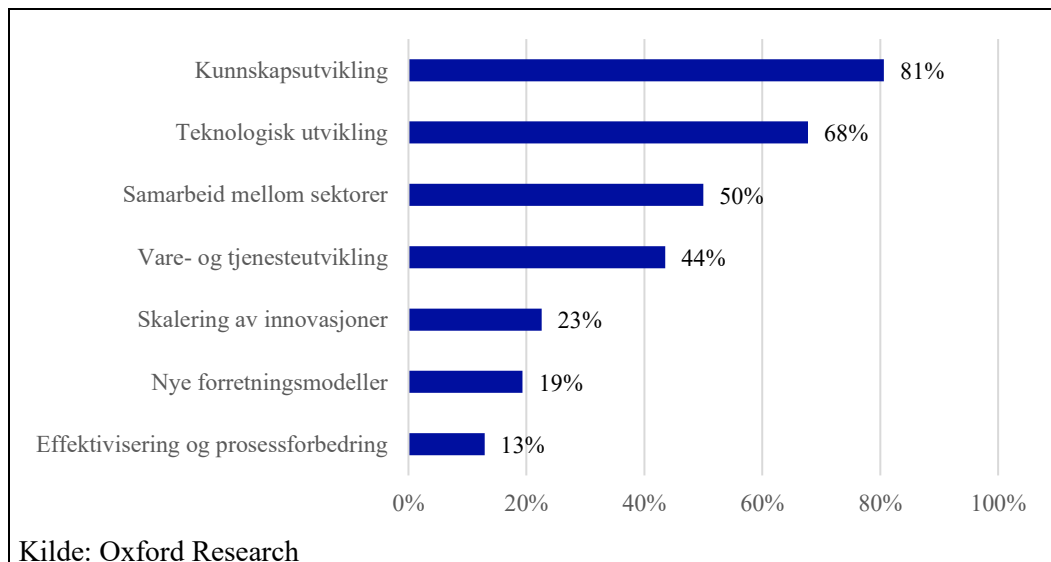
Når det gjelder innovasjons- og kommersialiseringsresultater, viser figur 13 at RFF-prosjektene primært har bidratt til utvikling av prototyper (42 %), forbedrede/nyere varer (29 %) og prosesser (31 %), samt etablering av bedrifter (27 %). Resultater knyttet til patenter og lisensieringskontrakter var sjeldnere, og ofte ikke et eksplisitt mål i prosjektene. Dette indikerer at RFF-ordningen hovedsakelig har stimulert til praktisk rettet innovasjon i tidlige faser, snarere enn kommersialisering og immaterialrettslig beskyttelse.

Figur 14: I hvilken grad har du oppnådd følgende innovasjons- og kommersialiseringsresultater gjennom RFF-prosjektet? (n=62)

RFF-prosjektene har hatt en betydelig positiv innvirkning på flere sentrale områder innen forskning og innovasjon i de involverte virksomhetene. Figur 14 viser at fondet i særlig grad har styrket kunnskapsutvikling (81 %) og teknologisk utvikling (68 %). Også samarbeid mellom sektorer (50 %) og vare- og tjenesteutvikling (44 %) trekkes frem som sentrale resultatområder. Prosjektene har imidlertid i mindre grad bidratt til effektivisering, utvikling av nye forretningsmodeller og skalering av innovasjoner.

Figur 15: Hvilke områder innen forskning og innovasjon i din virksomhet ble styrket som følge av RFF-prosjektet? Vennligst kryss av for ett eller flere alternativer (n=62)

6.4 Addisjonalitet

I denne evalueringen var det sentralt å kartlegge i hvilken grad observerte endringer kan tilskrives RFF Oslo-midlene. Dette innebærer analyse av resultataddisjonalitet og atferdsaddisjonalitet. Resultataddisjonalitet refererer til hvorvidt prosjekter og resultater ville ha blitt realisert i fravær av RFF-støtten, mens atferdsaddisjonalitet undersøker om støtten har ført til endringer i aktørenes atferd, for eksempel økt FoU-innsats, nye samarbeid eller styrket innovasjonsevne. Spørsmålet om addisjonalitet er avgjørende for å vurdere fondets reelle bidrag og effekt. Som fremhevet av Oslo Business Region, var midlene i mange tilfeller avgjørende: «Uten RFF hadde disse prosjektene ikke blitt noe av. Midlene var avgjørende.» Dette sitatet understreker relevansen av å undersøke i hvilken grad RFF Oslo har muliggjort prosjekter som ellers ikke ville funnet sted, og dermed bidratt til en addisjonell effekt utover det som ville skjedd naturlig.

6.4.1 Resultataddisjonalitet

Datamaterialet som beskriver resultataddisjonalitet viser at RFF Oslos støtte var viktig for realisering av tilskuddsmottakernes prosjekter. Analysene fra surveydata indikerer at en betydelig majoritet av prosjektene ikke ville blitt gjennomført uten støtte fra RFF; dette gjelder for 79 % av prosjektpartnerne og 66 % av prosjektlederne. I tillegg oppgir 17 % i begge gruppene at prosjektet kun ville blitt gjennomført senere og i et mer begrenset omfang.

Analyse av surveydata viser at et klart flertall av respondentene anså det som likevel mulig å finne alternativ finansiering, men at dette ville krevd betydelig innsats. 52 % av prosjektpartnerne og 49 % av prosjektlederne svarte «Mulig, men ville krevd mye innsats». Kun en mindre andel (6 % blant prosjektledere) vurderte det som mulig med liten innsats, og ingen anså det som mulig uten innsats. Rundt én av ti i begge grupper mente det var umulig å finne alternativ finansiering, mens 17–20 % svarte «vet ikke». For de fleste tilskuddsmottakerne hadde RFF-støtten avgjørende betydning for å realisere prosjektene uten omfattende tilleggssarbeid og forsinkelser.

6.4.2 Adferdsaddisjonalitet

Et sentralt spørsmål i denne evalueringen er hvorvidt tilskuddsmottakerne har styrket sine relasjoner til FoU-miljøer og videreført sitt forskningsengasjement. En "syretest" for å vurdere prosjektenes reelle nytteverdi er om deltakerne også gjennomfører tilsvarende prosjekter etter avsluttet RFF prosjekt. Datamaterialet fra spørreundersøkelsen viser at 52 % av prosjektpartnerne og 43 % av prosjektlederne har gjennomført andre forskningsprosjekter etter at RFF-prosjektet ble avsluttet. Samtidig svarer 17 % av partnerne og 40 % av lederne at de ikke har gjennomført nye prosjekter. Disse resultatene antyder at prosjektpartnerne i større grad enn prosjektlederne har videreført sitt forskningsengasjement etter RFF-prosjektet. Funnene tyder dermed på at RFF-støtten har bidratt til å styrke både virksomheters kompetanse og deres motivasjon for å delta i forskningsfinansierte prosjekter.

6.5 Evaluators vurdering

Evalueringen indikerer en høy grad av måloppnåelse for RFF Oslo, til tross for fondets begrensede økonomiske ramme. RFF-midlene har vist seg å være spesielt viktige for tidligfase innovasjon og for små virksomheter med begrensede ressurser. Støtten fra RFF gav disse aktørene en inngangsport til forskningsbasert utvikling. De støttede prosjektene har videre bidratt betydelig til å mobilisere mer forskningssamarbeid mellom privat næringsliv og forskningsmiljøer, og dermed styrket koblingen mellom academia og næringsliv.

HappyCity - HappyCity og teknologisk innovasjon i byrommet

SparkPark er selskapet bak HappyCity-prosjektet, en ny løsning for plassbestemt og teknologistyrte parkering av elsparkesykler i urbane miljøer. Med støtte fra Regionalt forskningsfond (RFF) Oslo i 2021, fikk prosjektet sitt gjennombrudd gjennom et kvalifiseringsprosjekt som ble avgjørende for å demonstrere konseptets potensial og videre utvikling. Problemstillingen SparkPark ønsket å løse var den utbredte utfordringen med hensetting av elsparkesykler utenfor regulerte områder. Mange byer hadde etablert dedikerte parkeringsplasser, men manglet teknologi som sikret etterlevelse.

HappyCity benytter seg av radioteknologi og smarte antenner som overvåker Bluetooth-signaler fra elsparkesykler. Disse Bluetooth-taggene er allerede installert i kjøretøyene fra fabrikk. Når en sykkel forsøkes parkert, beregner systemets algoritmer om posisjonen er innenfor en gyldig parkeringssone, og lar brukeren avslutte turen først når sykkelen er korrekt plassert. Teknologien krever ingen ny maskinvare på syklene, noe som gjør løsningen kostnadseffektiv og skalerbar. Ikke minst er systemet i tråd med GDPR og ivaretar personvernet til brukerne fullt ut.

Gjennom støtten fra RFF Oslo fikk SparkPark mulighet til å teste og utvikle teknologien i samarbeid med SINTEF Digital. Det første tilskuddet, på rundt 500 000 kroner, ble brukt til å dokumentere proof-of-concept og dekke sentrale utviklingskostnader. Denne støtten var kritisk for at selskapet kunne oppnå teknologisk modning og oppnå tidlig markedstilgang. Prosjektet representerer høy innovasjonshøyde ved at det introduserer et helt nytt marked: betalingsbasert parkering for mikromobilitet – såkalt Parking-as-a-Service.

Videre utvikling og internasjonalisering har vært mulig takket være en solid finansieringsstruktur. Etter kvalifiseringsprosjektet mottok SparkPark 8,5 millioner kroner fra Norges forskningsråd (IPN) og 9,9 millioner kroner fra Innovasjon Norge, i tillegg til midler fra EUs Urban Mobility-program. Teknologien er allerede implementert i pilotprosjekter i Helsinki og Denver, og selskapet er i samtaler om videre utrulling i blant annet Dublin og Warszawa. Uten det initielle tilskuddet fra RFF hadde dette sannsynligvis ikke vært mulig.

Et sentralt samfunnsmessig aspekt ved HappyCity-løsningen er bidraget til orden og tilgjengelighet i offentlige rom. Den sikrer tryggere og mer fremkommelige fortau, reduserer operatørens kostnader ved innsamling og batteribytte, og muliggjør smartere byplanlegging basert på anonym og GDPR-kompatibel datafangst. Teknologien gir også nye muligheter for dynamisk prising og fleksibel styring av parkeringskapasitet i sanntid. I dag er SparkPark i ferd med å lansere løsningen i Bergen og Stockholm, og har etablert seg som en aktør med globalt vekstpotensial innen smart byutvikling og mikromobilitet.

Vedlegg: Oversikt over informanter

Tabell 1 Oversikt over informanter

Navn	Organisasjon
Anne Solheim	RFF Oslo, Byrådsavdeling for kultur og næring, Oslo kommune
Carina Hundhammer	Mat Nat – UiO
Tom Skyrud	Forskningsrådet
Trine Radmann	Norway Health Tech
Andrea Nylund	Oslo Business Region
Frode Strisland	SINTEF Digital
Reidar	SINTEF -----
Trine Ellingsen	Abelia
Agnes Landstad	FFA
Thomas BJohansen	SmartOslo, Byrådsavdeling for kultur og næring, Oslo kommune
Idar.kreutzer	NHO
Bjorn Elseth	Energy Valley
Per Olve Tobiassen	Spinon as
Ketil Widerberg	Oslo Cancer Cluster
Christine Wergeland Sørbye	Oslo Science City

OXFORD RESEARCH

Denmark
Oxford Research A/S
Vesterbrogade 149, Bld.
12
3rd flor, 1620
Copenhagen V

Norway
Oxford Research AS
Østre Strandgate 12
4610 Kristiansand
post@oxford.no

Sweden
Oxford Research AB
Norrandsgatan 11
111 43 Stockholm
office@oxfordresearch.s
e

Finland
Oxford Research Oy
Eteläinen Hesperiankatu
18 LH 2, 00100 Helsinki
office@oxfordresearch.fi

Baltics/Riga
Oxford Research Baltics
SIA Kr.Valdemara 23-37,
k.2
LV-1010, Riga
info@oxfordresearch.lv

Belgium/Brussels
Oxford Research c/o
ENSR 5. Rue
Archimède
Box 4, 1000 Brussels
office@oxfordresearch.be